

Rúbí Tani Márokò dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Márokò 'i. Akódhi nda tá Yòwánì Márokò, àziàmù Pólò kya Bàrànába be dhi 'i (Tà 'òle dhi i 12:25). Akódhi tá kpà àziàmù Pétèró àdhya 'i (1 Pétèró 5:13). Do tá tà í dré yìle àyi nda i véna dhi i, búkù kònìdhi ni tisìzo. A adré kisùá dhi, búkù su Rúbí Tani ni tà dri dhi i kòfalé dhi, búkù Márokò àdhya kònìdhi búkù tisìle drìdrì dhi 'i.

Kìdhólé búkù kònìdhi ni kìdhoma lésè dhi, Márokò adré tadhá ngádra 'á dhi, Yésu Gìká ni Mvágó 'i (1:1; 1:11; 3:11; 5:7; 9:7; 14:61-62; 15:39). Tàko ko, Yésu nda adré tirí kònzì kì dro topfòle móndí i lésè, adrézó móndí kì tidrí àyi kì drà i lésè, adrézó tà àruka bǐ líndrìga ró dhi kì 'o, tadházóá dhi, àyi rǐnyí angá Gìká vélésè káyà dhi. Rǐnyí nda sè dhi, adré kpà tà tadhá kúlí lanzìlanzǐ sè, adrézó ndìndì móndí kì tàkonzì tri. Dì, búkù kònìdhi ni kìdhoma na dhi, adré ìna tàá ngádra 'á dhi, i àdhi 'i yà dhi ko. Be ró dhi, adré àyi zi Móndí ni Mvá ro, móndí ì kòkisùró zyà tà dré adrélé 'òle ìndì tadhálé dhi i 'íká, gò ì kòka'ìró akódhi ndò.

Márokò adré tà Yésu dré 'òle ìndì tadhálé dhi kì kípè tisìle àyi búkù kònìdhi lèna. Adré àrà do bǐ adrézó tà ru 'obhá Yésu ni pósò kùdù sè dhi kì tití. Tàko ko, tà nda ì adré tadhá ngádra 'á dhi, Yésu àdhi 'i ya dhi. Kùdù ro dhi, Yúdà ànzì kì kàdrì bǐ

dhi ì gà akódhi gàgà. Di, akódhi ni lebhá títí dhi ì nǐ tàle dhi, akódhi Gíká ni Mváagó 'i bàti dhi be.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi kǐ atìma

- 1) Látì ledema Yésu dré àyì àzì 'òzo dhi (1:1-13)
- 2) Yésu ni àzì bvò Gàliláyà àdhyà na dhi (1:14-9:50)
- 3) Yésu ni atsí ngàzo Gàliláyà lésè lile Yèrúsalmà na dhi (10:1-52)
- 4) Yésu ni pòsò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (11:1-15:47)
- 5) Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi, ìndì akódhi ni mbàma bhù na dhi (16:1-20)

Yòwànì Bâtìsimò fèlepi ledé látì Mírì Yésu dré

(A kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Lúkà 3:1-18; Yòwànì 1:19-28)

¹ Kònìdhi Rúbì Tani, Yésu Krísto, Gíká ni Mváagó ni tà dri dhi 'i.*

² Ngóro pròfétà Èsáyà dré tisìle Gíká ni Kúlí na dhi tǐni dhi, Gíká tà tá dhi:

«Mí nò ká! Má ni dhyà dra áma kúlí longólèpi dhi ni mu lile mí kandràna.

Akódhi nda ni látì ledé mí dré.†

³ Akódhi dhyà adrélèpi kúlí loyó duku na dhi 'i.

Adré tàà dhi: «Mì kòledé látì Mírì dré alìzo!

Mì kòlotó látì atsálé pyà akódhi dré!»‡»

⁴ Di Yòwànì Bâtìsimò fèlepi pfò tá duku na gò, kǐdhólé adrélè bātìsimò fe mǒndí ì dré. Adré tá longóá àyì dré dhi, ì kòladzá àyì kǐ togó gò,

* **1:1 1:1** Wárágà àruka Gíká ni Kúlí tisìzo àyì dri dhi ì léna dhi, à adrè kúlí kònì kǐ kǐsú ko: «Gíká ni Mváagó». † **1:2 1:2** A kònò Máláki 3:1. ‡ **1:3 1:3** A kònò Èsáyà 40:3.

bàtìsimò dòzo, Gĩká kòtrĩró àyi ki tàkonzì i be dhi bvó.

⁵ Di móndí zyandre dhi ì adré tá apfòle bvò wăyi Yùdáya àdhya lésè ìndì Yèrúsálémà lésè, alìle Yòwánì vélé. Ì adré tá àyi ki tàkonzì ki ta ngádra 'á gò, akódhi dré adrézó bàtìsimò fe àyi dré yĩandre Yòròdánè àdhya na.

⁶ Yòwánì asó tá kítá ledélé kàmìlò bhí sè dhi í rú, káfà ledélé kà'wá kiní sè dhi ni 'izo àyi kípìlé 'á. Adré tá kísa nya, adrézó kpà apé mbi na dhi ni mbe.

⁷ Adré tá longóá móndí i dré dhi: «Dhya àlo áma lavúlèpi rĩnyí sè dhi ni adhé má bvó. Má kítswá akódhi nda ni lindrì sè ko. Má kítswá ndìndì tandìle akódhi ni kámókà bã trì bwà ko.

⁸ Má adré mána bàtìsimò fe àmi dré yí sè. Di, akódhi ni ìna bàtìsimò fe àmi dré Tìrì Lólo sè.»

Yésu ni bàtìsimò dòma, ìndì akódhi ni tabhìma duku na dhi

(A kònò kpà Mátáyò 3:13–4:11; Lúkà 3:21–22; 4:1–13)

⁹ Lókyá nda sè dhi, Yésu dré angázó Nàzàrètà Gàlìláyà le dhi lésè, alìle bàtìsimò do Yòwánì vélé Yòròdánè na.

¹⁰ Di gbã lókyá Yésu dré tá adrérà'a apfòle yí lésè dhi 'á dhi, dré bhù nòzo ru lanzirà'a gò, Tìrì Lólo nòzo asirà'a kòbhòlà tĩni adhélé í dri.

¹¹ Gò kùlì dré apfòzo bhù lésè tãá dhi: «Mì áma Mvãágó má dré lèle tò dhi 'i. Ama togó adré kinílé àmi tà sè tò.»

¹² Gbã lókyá nda sè dhi, Tìrì Lólo dré Yésu ni drizo lizo ába duku na.

¹³ Kònàle dhi, Sàtánà dré akódhi ni tabhizo litílé kítú nyadhì-rì. Akódhi adré tá adrélé kà'wá

mbì na dhi ìbe, ìndì ángéló ì adré tá akódhi ni ledé.

Yésu kidhó àyi lebèbhá ki azi

(A kònò kpà Mátáyò 4:12-22; Lúkà 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Yòwánì ni rùma bhèle bǎdzó na dhi àmvolèsè dhi, Yésu dré lizo bvò Gàliláyà àdhya na gò, kidhólé adrélé Rúbí Tani angálépi Gĩká vélésè dhi ni longó móndí i dré.

¹⁵ Adré tá longóá dhi: «Lókyá kitswá dre. Gĩká ni Opì atsa ànyi dre. Mì kòladzá àmi ki togó agòzo Gĩká vélé! Mì kòka'ì Rúbí Tani!»

¹⁶ Kítú àlo, Yésu dré tá adrérà'a atsilé tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya m̀lèsè dhi 'á dhi, nò tá Sìmónà i adrúpi ni Andréyà be, adrérà'a àyi ki kimbá bhe yì na. Angyá ko, àyi tá kosyá bhebhá 'i.

¹⁷ Yésu dré tǎzoá àyi dré dhi: «Mì alì má vèsè. Kidhólé nyànomvá dhi, mì gò vélé adrélé kosyá bhebhá i ró ko. Má ni àmi ki 'o adrélé móndí ndabhá i ró.»

¹⁸ Dì gbǎ lókyá nda sè dhi, ì dré àyi ki kimbá ki tayízó gò, ì dré ngàzo adrélé akódhi ni lebe.

¹⁹ Yésu kòlì vwàle tsà dre dhi, dré Yàkóbhò i adrúpi ni Yòwánì be, Zèbèdáyò ni ànzì i ró dhi ki nòzo, adrérà'a àyi ki kimbá ki mì ledé bwátù na.

²⁰ Gbǎ kòdhwa, Yésu dré àyi ki azízó gò, ì dré àyi ki atá Zèbèdáyò ni tayízó àzibhá ni ìbe bwátù na, alizo Yésu vèsè.

Yésu dro tirí kònzi agó àlo dhi lèsè

(A kònò kpà Lúkà 4:31-37)

21 Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo lebhà ni ìbe tsàle bhàandre Kàpàrànwúmà àdhya na. Sàbátù kàtsá dre dhi, Yésu dré fizo Yúdà ànzi ki lísàmbò dzó na gò, kidhólé adrélé àyi ki tadhá.

22 Ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, tà dré adrélé tadhálé dhi ki tà sè. Tàko ko, akódhi ni kúlí ì tá lanzìlanzi ro. Adré tá ína àyi ki tadhá ngóro tátrítrí kúlí tadhábhá kya tìni ko.

23 Gbǎ kòdhwa, agó àlo àyi ki lísàmbò dzó nda 'á adrélépi tirí kònze ìbe í léna dhi dré ngàzo trèle,

24 yòzoá dhi: «Á! Yésu Nàzàrétà lésè ni, tsítsì àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Mí alì àma ki tà 'o akílé? Má nǐ mi àdhi 'i ya dhi be. Mí Dhya lólo Gǐká àdhya 'i!»

25 Gò Yésu dré ngàzo ligílé tirí kònze nda be, tàzoá dhi: «Mí atsú ámi ti! Mí pfò agó kòndhi lésè!»

26 Dì tirí nda dré agó nda ni kizízó rǐnyí sè, trèzo kúlí 'u'ù sè gò, pfòzo lásà lèle.

27 Mòndyá títí kònàle nda ki líndrí dré gàzo bhwǎbhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Kònzìni ni àdho tà 'i? Mì yi rè tà tídhí akódhi dré adrélé tadhálé kúlí lanzìlanzi ì sè dhi ì ká! Adré ndìndì tòlí fe tirí kònze ì dré gò, ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'í 'òle.»

28 Dì Yésu ni rúbí dré la'úzó mbèlè bvò wáyí Gàlíláyà àdhya 'àsè.

Yésu tidrí dràbhá i, móndí tirí kònze ìbe àyi léna dhi ìbe

(A kònò kpà Mátáyò 8:14-17; Lúkà 4:38-41)

29 Yésu ì kàpfò lèsámò dzó nda lésè dre dhi, ì dré lizo Yàkóbhò ìbe ìndì Yòwánì be tsàle Sìmónà kì dzó Andréyà be dhi na.

30 Dì, Sìmónà ni àdrá adré tá ína ayilé lánká na, rúbhá ni dré tá adrélé àtsi ró dhi sè. Gò tà nda ni tazo Yésu dré.

31 Dì dré áyi kisízo ànyi tòkó nda làga, akódhi ni drígá ru, akódhi ni tingázó kuru gò, rúbhá àtsí nda dré pfòzo rúásà. Gò tòkó nda dré kidhózó ngá fe àyi dré nyàle.

32 Indró sè, kítú kòndì dre dhi, à dré dràbhá títi dhi kì adzízó tùmáni móndyá títi tírì kònzì ìbe àyi léna dhi ìbe Yésu véle.

33 Móndyá títi bhàandre nda 'á dhi ì kimó tá ru adrélé dzó nda tí.

34 Dì Yésu dré móndí bí adrébhá tá drà twátwa ìbe dhi kì tídrízo. Dré kpà tírì kònzì bí dhi kì dròzo topfòle móndí ì lésè. Dì, adré tá ína kúlí logá tírì kònzì nda ì dré, ì dré nìle akódhi àdhi 'i ya dhi be dhi sè.

Yésu tatsí Gìká ni kúlí longóbe bvò Gàliláyà àdhya 'ásè

(A kònò kpà Lúká 4:42-44)

35 Drùbhì kínó, ngá pfùnìpfùnì sè dhi, Yésu dré pfòzo lile àrà móndí àko dhi na gò, kidhóle adrélé tà ta Gìká be.

36 Sìmónà ì arúpi ni ìbe dhi ì dré ngàzo adrélé akódhi ni nda.

37 I kòkisú akódhi dre dhi, ì dré tazoá drá dhi: «Móndyá títi dhi ì adré ámi nda.»

38 Dì akódhi logó àyi dré dhi: «Mà kòlì bhà àma làgàsè dhi ì 'ásè, má kòlongóro kpà Gìká ni kúlí

kònàle be dhi bvó. Tàko ko, tà nda tà má dré alizo 'oà dhi 'i.»

³⁹ Gò dré ngàzo tatsíle bvò wăyi Gàliláyà àdhyà 'ásè, Gìkà nì kúlí longóbe Yúdà ànzì kì lèsámò dzó ì 'ásè, ìndì tirí kònzì kì drobe topfòle móndí ì lésè.

*Yésu tídrí agó àlo kàrí dré rùle dhi
(A kònò kpà Mátáyò 8:1-4; Lúkà 5:12-16)*

⁴⁰ Kítú àlo dhi, agó àlo kàrí dré rùle dhi alì tá adhéle áyi kórókó titì Yésu kandrá, akódhi nì ti lizízó tàzoá dhi: «Mì rinyí íbe kitswázó áma temvé tídríle, mí kòlè dhi.»

⁴¹ Dì Yésu dré kizà dòzo áyi togó na akódhi nì tà sè gò, drígá kidzìzo akódhi nì tabè, tàzoá drá dhi: «Má lè 'í. Mí kàdré kemve kpírìkpírì wà!»

⁴² Gbă kòdhwa, kàrí drà nda dré ngàzo agó nda rúsè gò, dré adrízó.

⁴³ Gbă lókyá nda sè dhi, Yésu dré láti fèzo akódhi dré lizo, tà lazízó dríá kònìni:

⁴⁴ «Mí kònò dóro, mí kòlongóro tà kòdhi dhyà àlo dré ko. Be ró dhi, mí lè mína ámi tadhá kòwánà dré nòle, ìndì mí fè ngá mòbòmà ro Gìkà dré ámi temvema sè ngóro Mósè nì tatrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tìni, tadházóá móndí ì dré dhi, mí adrí dre káyà dhi.»

⁴⁵ Dì, agó nda kòlè dre dhi, dré ína kidhózó adrélé tà atsálépi í rú nda nì longó ngádra 'á, adrézó rúbí nì nì 'o la'úlé. Asà dhi, Yésu kitswá tá gòle véle file bhàandre àlo dhi na ngádra 'ásè bwà ko. Be ró dhi, adrè tá ína adrélé àrà móndí àko dhi ì 'ásè. Dì, tágba kònìni dhi, móndí

zyandre dhi ì adré tá angalé àrà tíí i lésè alìle akódhi véle.

2

*Yésu tídrí agó àlo pá be àbvò ro dhi
(A kònò kpà Mátáyò 9:1-8; Lúkà 5:17-26)*

¹ Kítú àruka ì kòlavú dre dhi, Yésu dré gòzo gòle Kàpàrànwúmà na gò, à dré yìzoá tàle dhi, akódhi í bhàna.

² Dì móndí zyandre lavulé dhi ì dré alìzo ru kimó gàle dzó nda léna bí. Arà adrézó dhyá kì totó ndìndì kìvì na dzó nda tí dhi tá véle yókódhó. Yésu dré tá adrérà'a Gìká nì kúlí longó àyì dré dhi 'á dhi,

³ móndí àruka ì dré atsázó agó àlo pá be àbvò ro, àyì kì su ì dré adrélé adólé kíndri dri dhi be.

⁴ Dì, móndyá zyandre nda kì tà sè dhi, ì kítswá tá àyikya láti kisé fizo ába Yésu véna bwà ko. Dì ì dré ngàzo mbàle ába dzó nda drìna gò, dzó nda nì drì awú. Í kòlò láti dre dhi, ì dré akódhi nì tírízó síle kíndri dré adrézó ayílé dríá dhi dri, Yésu kandrá.

⁵ Dì Yésu kònò àyì kì tà ka'ika'í dre dhi, dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Áma mvá, à trì ámi tàkonzì i dre.»

⁶ Dì, tátírítrí kúlí tadhábhá àruka adrébhá tá lírìlé kònàle dhi ì dré dhèzo adrélé kisé àyì léna dhi:

⁷ «Dhya kòndì adré tà ta kònìnì àdho tà sè? Adré ína Gìká nì dha! Adhi nì kítswá tàkonzì tri nì, kàdré ngbà 'í Gìká 'ì kalóma ko dhi?»

8 Gbã kòdhwa, Yésu dré tà ì dré adrélé kisùle nda ni nìzo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya tà kisù kònìni àdho tà sè?

9 Tà kitswálé tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kònìdhi dré dhi, ángùdhi 'i: <A trì ámi tàkonzì i dre> dhi, kó ngalè, <Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí kidhó atsí to> dhi?

10 Má adré leá mì kònì dhi, Mòndí ni Mvá rìnyí ìbe adrézó tàkonzì tri bvò dri.» Di dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi:

11 «Má adré tàá mí dré dhi: Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí nzi mí bhàna!»

12 Gbã kòdhwa, agó nda dré ngàzo áyi kíndri do, pfòzo lile mòndyá títi i misè. Di àyi títi nda ki líndrí dré gàzo bhwäbhwa gò, ì dré ngàzo adrélé Giká ni rú bha kùle, adrézó tàá dhi: «Mà nò rè tàdzí tà làsú be kònìni dhi ko!»

Yésu azì Léví

(A kònò kpà Mátáyò 9:9-13; Lúkà 5:27-32)

13 Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhyá pfòle tàpáriandre Gàliláyà àdhya làgana. Mòndí zyan-dre lavulé dhi ì adré tá alìle akódhi véle gò, dré adrézó àyi ki tadhá.

14 Dré tá adrérà'a lavulé tàpáriandre nda mìlésè dhi 'á dhi, dré Léví Aláfáyò ni mvá ni nòzo adrérà'a lírìlé mèdáyì lagírà na. Dré tàzoá drá dhi: «Mí lebè ma!» Di Léví nda dré ngàzo adrélé akódhi ni lebè.

15 Bvóá dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni ìbe Léví ni dzó na gò, ì dré lírízó mísá làgàsè adrélé ngá nya túmání mèdáyì lagíbhá ìbe bí, ìndì mòndí

adrélé nòle tàkonzìbhá ro dhi íbe bí. Tàko ko, mómí bí làsú be kònìni dhi ì adré tá Yésu ni lebè.

¹⁶ Dì, tátrítrí kúlí tadhábhá àruka adrèbhá tá kpà Fàrìsáyò ro dhi ì kònò akódhi adrérà'a ngá nya tùmání mómí làsú be kònìni dhi íbe dre dhi, ì dré ngàzo lizíá akódhi ni lebèbhá ì tí dhi: «Akódhi adré ngá nya tùmání mèdáyì lagíbhá íbe ìndì tàkonzìbhá íbe àdho tà sè?»

¹⁷ Yésu kòyi tà lizílé nda dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: «Mómíyá rúbhá be dóro dhi ì ndà gà kódzó ko na. Be ró dhi, mómíyá drà ro dhi ì adré àyikya ndàá àyi. Má alì mómíyá adrèbhá àyi kì no gyágya dhi kì azí kòdhya ko. Be ró dhi, má alì mána tàkonzìbhá kì azí kòdhya.»

*A lizí Yésu tàbirí mvòma ni tà dri
(A kònò kpà Mátáyò 9:14-17; Lúka 5:33-39)*

¹⁸ Kítú àlo dhi, Yòwánì Bátisimò fèlepi ni lebèbhá ì Fàrìsáyò íbe dhi ì adré tá tàbirí mvo. Dì mómí àruka ì dré alìzo lizíá Yésu tí dhi: «Yòwánì ni lebèbhá ì Fàrìsáyò kya íbe dhi ì adré kó tàbirí mvo, adrézó tà zi Gíká tí dhi, ámi lebèbhá ì adré ì àyikya tàbirí mvo ko àdho tà sè?»

¹⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Mómíyá azílé gwányá làmó àdhya lé dhi kì kitswá tsì tàbirí mvo, ì dré adrérà'a tùmání tòkó líyí be dhi 'á? Tàdzí ko! Ì dré rè dhu adrérà'a tòkó líyí nda be àyi kòfalé dhi 'á dhi, ì kitswá tàbirí mvo ko.

²⁰ Dì, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à ni tòkó líyí nda ni tingá àyi kòfalésè gò, ì dré kìdhózó adrélé tàbirí mvo lókyá nda sè.

²¹ Dhya àlo kàdré kítá àku ró lasílepi dhi íbe dhi, dhi kítá tídhí ro dhi kítá àku nda dri ko na.

Tàko ko, kò'o kònìni dhi, kítá tídhí nda ni kítá àku nda ni asé gò, kítá àku nda dré gòzo véle lasilé lile drìdrì.

²² Kòdhi íbe dhi, dhya àlo dà vínò tídhí ro dhi kíní dhìle adrézó vínò líkí, akùbhá dre dhi i léna ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, vínò tídhí nda ni abhò kíní àku nda ki lasí gò, vínò i kíní nda íbe dhi i dré abízó tíí. Ásà dhi, à adré vínò tídhí ro dhi ni da kíní tídhí ro dhi i léna.»

Yésu Mírì sàbátù àdhya 'i

(A kònò kpà Mátáyò 12:1-8; Lúkà 6:1-5)

²³ Sàbátù àlo dhi, Yésu i adré tá lavulé amvú ngánò àdhya i 'ásè gò, akódhi ni lebèbhá i dré kidhózó adréle ngánò lò'wa vu.*

²⁴ Gò Fàrisáyò i dré tàzoá Yésu dré dhi: «Mí nò rè ká! Ami lebèbhá i adré àyikya tà àma ki tátítrí kúlí dré adréle logále sàbátù tú dhi ni 'o àdho tà sè?»†

²⁵ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì nà rè tàdzí tà Dàwídì dré tá 'òle i dré adrérà'a lemerè ro ìndì tàbirí íbe akódhi ni arúpi íbe dhi 'á dhi ko?

²⁶ Kòwánà ki kàdrì, Abìyàtárà ni lókyá 'á dhi, Dàwídì nda fì tá Gíkà ni dzó kàdrì na, mápà fèle Gíkà dré dhi ni adó nyàle gò, dré kpà fèzoá àyi arúpi i dré nyàle. Tàkò àma ki tátítrí kúlí adré tá ína mápà nda ni nyàma logá àyi dré. Ngbà 'í kòwánà ki tá kitswá nyàá dhi àyi.»

²⁷ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Gíkà bhà mómndí i adréle sàbátù dré ko. Be ró dhi, bhà ína sàbátù adréle mómndí i dré.

* **2:23 2:23** A kònò Dùtèrònómè 23:26. † **2:24 2:24** A kònò Pfooma 34:21.

28 Di ásà dhi, Móndeí ni Mvá Mírì 'i, ndàndì Mírì sàbátù àdhyà 'i.»

3

*Yésu tídrí agó àlo dhi sàbátù tú
(A kònò kpà Mátáyò 12:9-14; Lúkà 6:6-11)*

¹ Sàbátù àzya tú dhi, Yésu dré gòzo file Yúdà ànzì kì lísàmbò dzó na. Kònàle dhi, agó àlo drígá nì dré 'yòzo 'yo'yò dhi tá be.

² Fàrìsáyò àruka ì adré tá tà ì dré kitswázó Yésu nì asíkì ásà dhi nì nda. Di ì adré tá akódhi nì mǎ ga, nòzoá ngalè akódhi nì agó nda nì tídrí sàbátù tú yà dhi.

³ Di Yésu dré tàzoá agó drígá be à'yo ró nda dré dhi: «Mí nga ámi totó móndeýá títi dhi kì kító 'á.»

⁴ Gò dré lizízoá àyi títi nda ì tí dhi: «Àma kì tátrítrí kúlí adré tà ángùdhi nì ka'í sàbátù tú dhi kòdhya: adréle tà dóro 'o dhi, kó ngalè adréle tà kònzì 'o dhi? Adréle móndeí tídrí dhi, kó ngalè adréle móndeí pfu dràle dhi?» Di, ì logó àyikya kúlí ko.

⁵ Yésu dré móndeýá í làgàsè kúru nda kì nòzo títi togóaswa sè. Di, akódhi nì togó tá kpà kizà ro, ì dré àyi kì togó 'òle tombálé dhi sè. Gò dré tàzoá agó nda dré dhi: «Mí kidzì ámi drígá.» Akódhi dré kidzìzoá gò, drígá nì nda dré adrízó.

⁶ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Fàrìsáyò nda ì dré pfòzo ru yi móndeýá ópí Èródè àdhyà íbe, kitswázó láti nda Yésu nì pfùzo dràle dhi bvó.

Móndeí zyandre lavulé dhi ì lebè Yésu

7-8 Amvolásà dhi, Yésu ì dré àyi ki vùzo lyà lebèbhá ni íbe lile tãpãriandre Gàliláyà àdhya làgana. Di mómndí zyandre lavúlé dhi ì dré akódhi ni lebèzo. Ayi nda ì yi tá tà tíí akódhi dré adrélé 'òle dhi ì gò, ì dré angázó bvò Gàliláyà àdhya lésè, bvò Yùdáyà àdhya lésè, Yèrusalémà lésè, bvò Idumáyà àdhya lésè, Yòròdánè ni ta'á lésè, ìndì bvò Tírè ì làga Sídónà be dhi lésè, alìle akódhi vélé.

9 Di Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá ì dré dhi, ì kòkisi bwátù bhàle ànyi í làga adrélé gànzi ró í dré, mómndyá zyandre nda ì kòkipìró ì ko dhi bvó.

10 Tàko ko, akódhi tidrí tá mómndí bí dhi ì gò, mómndí drà twátwa íbe dhi ì dré adrézó adàle akódhi vélé, kitswálé akódhi ni tabè dhi bvó.

11 Di àyi tirí kònze íbe àyi léna dhi ì kàdré akódhi ni no dhi, ì adrè tá adhéle akódhi kandrá, adrélé tetrélé, adrézó tàá dhi: «Mi Giká ni Mváagó 'i!»

12 Di, Yésu adrè tá ína àyi ki logá, ì kòtadháro mómndí ì dré ì àdhi 'i ya dhi ko.

Yésu bhà mómndí mudrí-drì-rì dhi ì twá adrélé àpóstolò ì ró

(A kònò kpà Mátáyò 10:1-4; Lúkà 6:12-16)

13 Amvolásà dhi, Yésu dré lizo mbàle kòngó àlo drìna. Dré mómndí í dré lèle azilé dhi ki azizó gò, ì dré alizo akódhi vélé.

14 Di dré mómndyá mudrí-drì-rì nda ki bhàzo twá, àyi ki zizo àpóstolò ì ró, ì kàdréro túmání í be, ìndì í kàdréro àyi ki tibhù Rúbí Tani longó be dhi bvó.

15 Dré kpà rĩnyí fèzo àyi dré kitswázó tirí kònzi kǐ dro topfòle mǒndí ì lésè.

16 Ayi mudrí-drĩ-rĩ dré bhàle twá nda ì tá: Simónà (dré rú zĩle Pétèró dhi),

17 Yàkóbhò Zèbèdáyò ni mvá, adrúpi ni Yòwánì be (Yésu dré àyi kǐ rú zĩzo Bwànerégè dhi ì; rú nda kòdhi adrè lèá tàle dhi «Bhù ni tadima ni ànzìago ì»),

18 Andréyà, Fìlipò, Bàràtòlòmáyò, Mátáyò, Tòmá, Yàkóbhò Alàfáyò ni mvá, Tàdáyò, Simónà (adrélepi àtsi ró áyi sùrú ni tà sè dhi),

19 ìndì Yùdàsì Ìsikàrìyótà (dra Yésu ni lefèlepi kàribhá ì drígá dhi).

Yésu ni tà, tirí kònzi kǐ kàdrì àdhya be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 12:22-32; Lúkà 11:14-23; 12:10)

20 Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo nzìle í bhàna gò, mǒndí zyandre dhi ì dré gòzo tódhyá ru kimó kònàle. Tà nda sè dhi, akódhi ì lebèbhá ni íbe dhi ì kitswá tá ndìndì ngá nya bwà ko.

21 Akódhi ni aró ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré alìzo kitswálé akódhi ni dri sùzo rúá dhi bvó. Tàko ko, ì adrè tá tàá dhi, akódhi ni drĩ abí véle dre.

22 Di, tátátrí kúlí tadhábhá angábhá Yèrúsalémà lésè dhi ì adrè tá àyikya tàá dhi: «Akódhi Bèlèzèbùlè íbe í léna!* Adrè tirí kònzi kǐ dro topfòle mǒndí ì lésè, tirí kònzi kǐ kàdrì ni rĩnyí sè!»

---

* 3:22 3:22 Rú «Bèlèzèbùlè» kònìdhi tá rú àzya fèle Sàtánà dré dhi 'i.

²³ Di Yésu dré àyi nda ki azizó gò, tàzoá àyi dré kúlí alaala sè dhi: «Sàtánà ni kitswá Sàtánà ni dro pfòle móndí lésè ngíningíni ró?

²⁴ Opì ángùdhi móndyá zàlá dhi ì dré adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi, òpì nda kitswá áyi totó bwà ko.

²⁵ Dzó ángùdhi móndyá lá dhi ì dré adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi, dzó nda kitswá kpà áyi totó bwà ko.

²⁶ Kókpà kòdhi tíni, móndyá Sàtánà ni rínyí zàle dhi ì kàdré ru lanzí adrézó ru pfu àyi kòfalésè dhi, akódhi ni rínyí nda kitswá áyi totó bwà ko. Be ró dhi, tà ni ni akí títi.

²⁷ Kòdhi íbe dhi, dhya àlo kitswá file agó kòmbá àlo dhi ni dzó na akódhi ni ngá wu bwà ko, kàdrò zyà rè kòmbá nda bã sè 'íká ko dhi. Di kàdrò akódhi dre dhi, a ni kitswá ngá títi akódhi ni dzó na nda ki wu.

²⁸ Má adré tà bàti ta àmi dré: Gíká ni kitswá tàkonzì títi móndí ì dré adrélé 'òle dhi kì tri, túmání làdhá títi ì dré adrélé dhàle í rú dhi íbe.

²⁹ Di, dhya ángùdhi adrélépi ína làdhá dha Tirí Lólo rú dhi, à kitswá akódhi nda ni tàkonzì tri tàdzí ko. Be ró dhi, tàkonzì nda ni adré akódhi dri kóná vésè kólyá.»

³⁰ Yésu tà tá tà nda kònìni, ì dré tá adrélé tàle dhi «Akódhi tirí kònzi íbe í léna» dhi sè.

Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi i

(A kònò kpà Mátáyò 12:46-50; Lúkà 8:19-21)

³¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi ì dré atsázó adrélé àyi ki totó kivi na. Gò ì dré móndí mùzo file Yésu ni azí.

32 Móndeí zyandre dhi ì lírí tá adrélé akódhi làgàsè kúró. Gò tàzoá drá dhi: «Ámi andre, ámi adrúpi i, ámi amvúpi íbe dhi ì adré ámi letè kivrè na.»

33 Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Áma andre i áma adrúpi íbe dhi ì àdhibhá 'i?»

34 Dré mónďyá líríbhá í làgàsè kúró nda ki nòzo títi gò, tàzoá dhi: «Mì nò rè áma andre i áma adrúpi íbe kòni i ká!

35 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà Ğíká dré adrélé lèlè à kò'o dhi ki 'o dhi ína áma adrúpi 'i, áma amvúpi 'i, ìndì áma andre 'i.»

4

Pídhigó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi (A kònò kpà Mátáyò 13:1-9; Lúkà 8:4-8)

1 Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhyá adrélé tà tadhá tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya làga. Móndeí zyandre lavulé dhi ì dré ru kimólé akódhi làgàsè kúró dhi sè dhi, dré mbàzo lírílé bwátù adrélépi yí mǐle dhi na, mónďyá zyandre títi nda ì dré adrérà'a tǎpǎriandre mǐle dhi 'á.

2 Dì dré kídhózó tà bí dhi ki tadhá àyi dré pídhigó sè, adrézó tàá dhi:

3 «Mì yi rè ká! Kítú àlo dhi, agó àlo dhi pfò tá lǐle kórì rì áyi amvú na.

4 Dré tá adrérà'a kórì rì dhi 'á dhi, kórì àruka ì ledhé tá láti mǐle gò, àrí ì dré adàzo tetéá títi.

5 Kórì àruka ì ledhé tá bvò kírà ro adrélépi kíni íbe tsà dhi dri. † dré apfòzo mbèlè, kíni dré nzile ko dhi sè.

⁶ Di, kítú kòka dre dhi, dré àyi ki zàzo 'yòle, àyi ki kídri dré file kìní na dóro ko dhi sè.

⁷ Kórì àruka ì ledhé tá kùtsí kòfalé. Kùtsí nda dré mbàzo àyi ki amó gò, ì dré lò'wa 'àzo ko.

⁸ Di, kórì àruka ì ledhé tá àyikya kìní dóro dri gò, ì dré apfòzo mbàle lò'wa 'a dóro. Alo ni 'a lò'wa nyadhi-àlo-dri-mudrí, àzya ni nyadhi-na, àzya ni nyadhi-nzi.»

⁹ Yésu gò tàá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi!»

Yésu ngì tà í dré adrézó tà ta móndí ì dré pídhígó sè dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:10-17; Lúkà 8:9-10)

¹⁰ Amvolásà dhi, Yésu dré tá adrérà'a kalóma dhi 'á dhi, akódhi ni lebèbhá mudrí-dri-rì dhi ì tùmání móndyá adrèbhá tá àyi ki kimó akódhi làga dhi íbe dhi, ì dré alìzo akódhi ni lizí pídhígó dré adrélé pìle dhi ki tà sè.

¹¹ Di dré logózóá àyi dré dhi: «Gìká fè àmi dré tògyá áyi Opì ni tà lùzu ró dhi ni nìzo. Di, móndyá kivì na dhi ì dré dhi, má adrè tà títi dhi ki ta pídhígó sè,

¹² kitswálé:

«ì kàdré gba ngá no yà dhi,
ì kàdréro ngá ì dré adrélé nòle nda ki atógya ko,
ìndì ì kàdré gba tà yi yà dhi,
ì kàdréro tà ì dré adrélé yìle nda ki àndu ni ko.

Kònò kàdré tá kònìni ko dhi, ì ni tá àyi ki togó
adzá má véle gò,
má dré àyi ki tàkonzì trìzo!»*

* 4:12 4:12 A kònò Esáyà 6:9-10.

Yésu ngi pídihígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:18-23; Lúkà 8:11-15)

¹³ Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Mì nǐ tsì pídihígó kòdhi ni àndu ko? Mì ni di pídihígó àruka títi dhi ki àndu ni ngíningíni ró?

¹⁴ Agó adrélépi kórì rì nda adré Gìká ni kúlí rì kòdhya.

¹⁵ Móndeí àruka ì adré kúlí nda ni ka'í ngóró kórì rìle ledhélé láti mǐle nda ì tǐni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, Sàtánà adré ndiri atsálé kúlí rìle nda ni tingá àyi ki togó lésè.

¹⁶ Móndeí àruka ì adré Gìká ni kúlí ka'í ngóró kórì rìle ledhélé bvò kírà ro dhi dri nda ì tǐni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré ndiri ka'íá arí sè.

¹⁷ Di, ì dré adrélé kúlí nda ni tayí adrélé tìle àyi ki togó na ko dhi sè dhi, ì adré ngbà 'í tròle rúa lókyá tsà sè. Di kàdré tà ì dré adrézó kizà nya ásà dhi 'i yà, ngalè tà adrézó àyi ki mǐ pfo kúlí nda ni tà sè dhi 'i yà dhi, ì adré àyi ki tà ka'íka'í nda ni tayí mbèlè.

¹⁸ Móndeí àruka ì adré Gìká ni kúlí ka'í ngóró kórì rìle ledhélé kùtsí kòfalé nda ì tǐni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi,

¹⁹ tà bvò kòndi àdhya adrèbhá àyi ki togó 'o lanzìle dhi ì, ngá lovó adrélépi àyi ki lití dhi, ìndì lovó kònzì twátwa dhi ì adré file àyi ki togó na kúlí nda ni amó gò, dré adrézó lò'wa 'a ko.

²⁰ Di, móndeí àruka ì adré àyikya Gìká ni kúlí ka'í ngóró kórì rìle ledhélé kǐnì dóro dri nda ì tǐni. Ayi nda ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré ka'íá gò, ì dré adrézó lò'wa 'a dóro. Alo ni adré lò'wa

'a nyadhi-àlo-drì-mudrí, àzya ni nyadhi-na, àzya ni kó nyadhi-nzi.»

Tà tadhále tálà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Lúkà 8:16-18)

²¹ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «À adré gà tsì tálà dhi bhàle lìdrí zàna yà, kó ngalè lánká zàna yà dhi be? Tàdzí ko! A adré zakó dhàá bhàle zá kuru mísá drìna.

²² Tàko ko, à ni tà títi zùle zùzù dhi ki tadhá ngádra 'á. A ni kpà tà títi lùzu ró dhi ki 'o apfòle ngádra 'á.

²³ Dhya ángùdhi adrélépi bíbhále íbe tà yìzo dhi kòyi!»

²⁴ Gò tàá àyi dré dhi: «Lè mì kàdré tà mì dré adrélé yìle dhi ki kisù dóro! Mì kàdré tà yi dóro dhi, Gìká ni àmi ki fe adrélé tà nda ki àndu ni dóro lavúlé. A ni ndìndì tà mì dré nìle nda ki drì timbà.

²⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi tà nìlepi bí dhi dré dhi, à ni tà dré nìle nda ki drì timbà. Dì, dhya ángùdhi tà nìlepi ko dhi dré dhi, à ni ndìndì tà tsà dré nìle dhi ni tingá.»

Tà tadhále kórì adrélépi mbàle áyi tàndi sè dhi ni tà rú dhi

²⁶ Yésu gò tàá dhi: «Gìká ni Opì sù ngóro kórì dhya àlo dré rìle bvò dri dhi tìni.

²⁷ Dhya nda kàdré ayilé ngátsi sè yà, kó ngalè kàdré ngàle kítú sè yà dhi, kórì nda adré apfòle mbàle, tágba dhya nda dré nìzoá ngalè tà nda adré ru 'o ngíni ya dhi ko dhi.

²⁸ Bvò nda ni tàndi adré kórì nda ni 'o adrélé lò'wa 'a dhi nì. Kórì nda adré rè zyà apfòle mbì

ro gò, drì ni dré adrézó pfòle gò, dré adrézó lò'wa 'a.

²⁹ Lò'wa nda ì kòka dre dhi, dhya nda adré méngerè adó adrézó lwàá. Tàko ko, lókyá adrézó lò'wa nda ki akónà dhi kitswá dre.»

Tà tadhále mùtáđi lò'wa ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 13:31-32, 34; Lúkà 13:18-19)

³⁰ Yésu gò tàá dhi: «Má ni kitswá Gĩká ni Opì ni tà tadhá àdho ngá rú? Kó ngalè, má ni tà ni ni tadhá kúlí alaala ángùdhi sè?

³¹ Opì nda sù ngóro mùtáđi lò'wa tìni.† Lò'wa nda konyókonyó mvá lavulé lò'wa àruka títi adrélé rìle bvò dri dhi i rúsè.

³² Di, à kàdré lò'wa nda ni rì dhi, adré ína apfòle mbàle atsálé kàdrì ngá àruka títi adrélé kidhíle amvú 'á dhi ki lavú. Adré mbàle àyi kólá ki lebhé í rúsè kàdrìkàdrì gò, àrì ì dré adrézó bhà si drìlána líndrì ni ni tà sè.»

³³ Di Yésu adré tá Gĩká ni kúlí tadhá àyi dré kúlí alaala bí làsú be kònìni dhi i sè, tsàle ì dré kitswázó tà nda ki àndu ni bwà ko dhi na.

³⁴ Adré tá tà àlo tadhá àyi dré kúlí alaala àko dhi ko. Di, ì dré adrérà'a lebhèbhá ni íbe àyi pátí dhi 'á dhi, adré tá ína tà títi nda ki àndu ngi àyi dré.

Yésu kíkí lyăandre

(A kònò kpà Mátáyò 8:23-27; Lúkà 8:22-25)

---

† **4:31 4:31** Yúdà ànzì ì adré tá mùtáđi lò'wa kònìdhi ni rì àyi ki amvú na, adrézó lò'wa ni ni lomvó, adrélé dàle mányàngá na. Tágba mùtáđi lò'wa nda dré adrézó tsàmvá lavulé dhi, adré mbàle tsàle byá méterè na dhi na.

35 Kítú nda ni ìndró sè dhi, Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mà kòzya tǎpǎriandre ni ta'á na.»

36 Di akódhi ni lebèbhá nda ì kòtombà bwátù dré tá adrézó lána dhi na dre dhi, ì dré móndyá zyandre nda ki tayízó gò, kíd hózó adrélé zyàle ta'á na. Bwátù àruka ì adré tá kpà zyàle tùmání àyi íbe.

37 Gbǎ kòdhwa, lyǎandre gú dhi dré ngàzo adrélé vǐle tǎpǎriandre nda mi. Yǐ adrélépi longálé dhi dré adrézó lodàle bwátù na gò, bwátù nda dré adrézó 'òle arílé.

38 Di, Yésu adré tá ína ayí ko àmvòràmvò kùsè dri. Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré akódhi ni torózó, tàzoá drá dhi: «Tadhálépi, mà adré dràle! Tà nda tsì tà tàko 'i mí dré?»

39 Di Yésu dré ngàzo ligílé lyǎandre nda dri, tàzoá tǎpǎriandre nda dré dhi: «Mí kíkí mi adrélé kíri!» Lyǎandre nda dré rìzo adrélé kíri gò, ngá dré gòzo bhùle ndiii.

40 Di Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mí adré ngá ro àdho tà sè? Ami dhu rè tà ka'íka'í àko?»

41 Tirí dré gàzo àyi léna bí gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi tá ína àdhi 'i, ndìndì lyǎandre i tǎpǎriandre be dhi ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'í 'òle ni?»

5

*Yésu tídrí agó àlo tírì kònzì íbe í léna dhi
(À kònò kpà Mátáyò 8:28-34; Lúkà 8:26-39)*

1 I kòzya tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gèrásà kya na.*

2 Yésu kàsí bwátù lésè dre dhi, agó àlo tiri kònzi íbe í léna dhi dré apfòzo ngbò ró mógó lésè kitswálé ru kisú akódhi be.

3 Agó nda adré tá ína ayilé mógó 'ásè. Dhya àlo kitswá tá vélé akódhi ni ru 'ìle ndìndì nyìrì sè bwà ko.

4 Tàko ko, vèsè be bí, à adré tá akódhi ni pá ki tí'ì kómvé sè, adrézó akódhi ni drígá ki tí'ì nyìrì sè. Di, akódhi adré tá ína nyìrì nda ki tikí, adrézó kómvé nda ki tonò. Dhya àlo kitswálépi akódhi ni bha áyi rinyí zàle bwà dhi tá yókódhó.

5 Kítú sè ìndì ngátsi sè dhi, akódhi adré tá tatsilé tetrébe mógó 'ásè ìndì kòngó i drìsè, adrézó áyi rúbhá tisì kírà sè.

6 Di akódhi kònò Yésu vwàvwà ro dre dhi, dré ngàzo aralé adhéle áyi kórókó titi akódhi kandrá.

7 Dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Yésu, Giká kurú na dhi ni Mváagó, àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Má adré ámi ti lizí Giká ni rú sè, mí kò'oró ma kònzi ko!»

8 Tà tá kònini tàko ko, Yésu tà tá drá dhi: «Tiri kònzi, mí pfò agó kònidhi lésè!»

9 Gò Yésu dré lizízóá tíá dhi: «Ámi rú àdhi?» Akódhi logó drá dhi: «Áma rú <Zyandre>. Angyá ko, àma agó kòndi léna dhi bí.»

10 Di tiri kònzi nda dré dhèzo adréle ngòle Yésu rú, kòmùrò àyi pfòle bvò nda 'ásè ko dhi bvò.

---

* 5:1 5:1 Mòndyá zile Gèrásà i ró kòni i, Mátáyò adré zía Gàdàrà i ró. A kònò Mátáyò 8:28. Ayi nda ki bvò tá tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya ni ta'á na, kítú dré apfòrà lésè.

11 Ayi làgana kònàni dhi, tìgá ki pãrí andre adré tá ngá nya kòngó dr̄ina.

12 Di tirí kònzi nda ì dré Yésu ni ti lizízó tazoá dhi: «Mí kòmù àma lile tìgá kòna i véna wà, mà kòtiffró àyi léna be dhi bvó.»

13 Yésu dré ka'izoá. Di tirí kònzi nda ì dré topfòzo agó nda lésè, lile tifilé tìgá nda i léna. Gò tìgá ànyìanyi ngulù-rĩ nda ì dré ndĩzo títi kòngó nda ni gòlòko 'ásè, ledhélé tãpãriandre na, yĩ mvu gò, todràzo.

14 Gò tìgá nda ki likíbhá ì dré ngàzo ràle tà lavúlépi nda ni rúbí longóbe bhàandre na ìndì gbàbhú 'ásè. Di móndí zyandre dhi ì dré apfòzo tà nda ni no.

15 I kàtsá Yésu véle dre dhi, ì dré agó tá tirí kònzi zyandre íbe í léna nda ni nòzo adrérà'a lirílé Yésu làga. Akódhi tá kítá íbe í rú, ìndì tà kisùkisù íbe dóro. Di tirí dré àyi ki 'òzo lavúlé.

16 Gò dhya tà nda ki nobhá mĩ sè dhi ì dré tà atsábhá agó tá tirí kònzi íbe nda rú, ìndì tìgá i rú dhi ki titízó àyi dré.

17 Di àyi nda ì dré ngàzo Yésu ni ti lizí, kòngaró àyi ki bvò 'ásè be dhi bvó.

18 Yésu dré tá adrérà'a mbàle bwátù na dhi 'á dhi, agó tá tirí kònzi íbe í léna nda dré akódhi ni ti lizízó, ì kòlìró tùmání.

19 Di, Yésu dré akódhi ni logázó, tazoá drá dhi: «Mí nzi mí bhàna, ámi sùrú na. Mí títi àyi dré tà títi Mírĩ dré 'òle mí dré dhi i, ìndì akódhi bhà ámi kizà ngíni ya dhi.»

20 Di agó nda dré ngàzo lile tà títi Yésu dré 'òle í dré dhi ki longóbe bhàandre zĩle Mudrí dhi i

'àsè. Di mónďyá títi dhi ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo.

Yésu tídrí tòkó àlo dhi, ìndì tingá Yàyìrò ni mvátòkó dràdrà lésè

(A kònò kpà Mátáyò 9:18-26; Lúka 8:40-56)

²¹ Yésu kògò azyálé tǎpǎriandre nda ni ta'á lésè bwátù sè dre dhi, mónďí zyandre lavúlé dhi ì dré ru kimózó akódhi làgàsè kúru tǎpǎriandre mǐle.

²² Yúdà ànzì kǐ lísámbò dzó ni kàdrì kǐ àlo rú be Yàyìrò dhi dré kpà atsázó kònàle. Di kònò Yésu dre dhi, dré adhézó akódhi pá,

²³ akódhi ni ti lizí tà tǎndì ró tǎzoá dhi: «Áma zapi ànyìanyì dràdrà mǐle. Mí alì ámi drígá bha akódhi dri wà, kàdríró adrélé lídrì be!»

²⁴ Di Yésu ì dré ngàzo adrélé lile akódhi be. Mónďyá zyandre lavúlé nda ì dré kpà adrézó akódhi ni lebè, adrézó àyi kǐ tri rúásà.

²⁵ Di àyi nda ì kòfalé dhi, tòkó àlo kàrí dré adrézó ràle rúásà kóná be mudrì-drì-rì dhi tá be.

²⁶ Akódhi nda nya tá kizà lavúlé kódzó bǐ dhi ì drígá. Kizá tá ngá í drígàsè akílé títi wóyá. Di, kàrí nda adré tá vélé ràle rúásà lile drìdrì.

²⁷ Di kòyi Yésu ni tà dre dhi, dré lavúzó mónďyá zyandre nda ì kòfalésè, atsálé ànyi Yésu àmvolésè gò, akódhi ni kítá ti tabè.

²⁸ Angyá ko, adré tá ína kisùá dhi: «Má kòtabè ngbà 'í akódhi ni kítá ti kòdhya dhi, má ni adrí.»

²⁹ Gbǎ kòdhwa, kàrí adrélépi ràle rúásà nda dré akízó gò, dré atógyàzoá í rú dhi, í adrí àyi kizà nda lésè dre.

³⁰ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré kpà atógyàzoá í rú dhi, rǐnyí pfò tá í lésè dre. Dré àyi alázó

móndyá zyandre nda i kòfalé gò, liziá dhi: «Àdhi tabè kítá mána nì?»

³¹ Akódhi nì lebèbhá ì logó drá dhi: «Mí nò zakó móndyá zyandre kòni ì adrérà'a àyi ki tri mí rúsè dhi 'í! Mí adré ò liziá dhi, <Adhi tabè ma nì> ya dhi ngíni?»

³² Dì, Yésu dré gòzo vélé adréle móndyá í làgàsè nda ki no, nìzoá ngalè àdhi 'o tà nda nì ya dhi.

³³ Tòkò nda kàtògyà tà atsálépi í rú dhi dre dhi, dré alizo lyabe tirì dré adhéle akódhi pá gò, tà í dré 'òle nda nì ta drá ngádra 'á.

³⁴ Dì Yésu dré tàzoá drá dhi: «Áma zapi, ámi tà ka'ika'í tidrí mi dre. Mí lè togó be kèdríkèdri. Mí adrí kizà mína lésè dre.»

³⁵ Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, móndí àruka angábhá Yàyíró, lisámbò dzó nì kàdrì nda bhàlésè dhi ì dré atsázó tàá drá dhi: «Ámi zapi drà dre. Tà adrézó gòle dhya tà tadhálépi dhi ni lagù ásà dhi àdho tà 'i?»

³⁶ Dì, Yésu dré ína kúlí nda nì ka'izo yìle ko. Gò dré tàzoá Yàyíró dré dhi: «Mí ro ngá ko. Mí kòka'í ngbà 'í ka'ika'í.»

³⁷ Dì dré móndí àzya ka'izo lile í vèsè ko, ka'í ngbà 'í Pétèró, Yàkóbhò, tsàle adrúpi ni Yòwánì be dhi ì kòdhya.

³⁸ Ì kòtsa Yàyíró bhàna dre dhi, Yésu dré nòzoá dhi, móndyá títi dhi ki drì abíabí gò, ì dré adrézó àwó ngo, adrézó tongólé lúlù be.

³⁹ Dì kòfi dzó nda na dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: «Ámi ki drì abíabí gò, mì dré adrézó àwó ngo àdho tà sè? Mvámvá kòdhi drà ko. Adré ína ayí ko.»

40 Gò ì dré dhèzo adrélé akódhi ni gu. Di Yésu dré àyi ki 'òzo pfole títi kivi na. Dré mvámvá nda ni atá ki drizo andre ni íbe, ìndì áyi lebhéhá na nda íbe gò, fizo àyi íbe àrà mvámvá nda dré adrézó dhi na.

41 Dré akódhi ni drígá rùzo, tàzoá drá dhi: «Tàlità kúmì!» (Kòdhi adré làá tàle dhi: «Mvátòkó, má tà mí dré dhi, mí nga!»)

42 Gbã kòdhwa, mvátòkó adrélépi tá kóná íbe mudrí-drì-rì nda dré ngàzo kidhólé atsí to. Di àyi ki líndrí dré gàzo bhwábhwa.

43 Gò Yésu dré àyi ki kodzózó tà tàndì ró tàzoá dhi, ì kòlongó tà nda dhya àlo dré ko. Dré tàzoá dhi, ì kòfè ngá mvámvá nda dré nyàle.

6

Nàzàrètàbhá ì ka'i Yésu ko

(A kònò kpà Mátáyò 13:53-58; Lúkà 4:16-30)

1 Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo tsàle bhàandre í dré tá mbàzo lána dhi na.* Akódhi ni lebhéhá ì lí tá kpà tùmání akódhi be.

2 Sàbátù kàtsá dre dhi, dré kidhózó adrélé tà tadhá Yúdà ànzi ki lísàmbò dzó na. Gò mónnyá zyandre nda ì dré adrézó akódhi ni yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi kisú ína tà kòdhi ì ángwà? Tògyá fèle drá kònìni nì àdho tògyá 'i? Kisú kpà rinyí adrézó tà líndríga ró dhi ki 'o áyi tàndì ni drígá sè dhi ángwà?

---

* **6:1 6:1** Bhàandre Yésu dré mbàzo lána kònìdhi tá Nàzàrétà 'i. A kònò Lúkà 4:16; Mátáyò 13:54.

³ Akódhi kòndi tsì dhya adrélépi fa ledé dhi 'i ko? Akódhi tsì Màríyà nì mvá 'i ko? Adrúpi nì i tsì Yákóbhò, Yósè, Yúdà tsàlè Sìmónà ko? Amvúpi nì i àma kòfalé ko?» Dì tà nda sè dhi, ì kitswá tá Yésu nì ka'í bwà ko.

⁴ Dì Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «À adré ngbà 'i pròfétà nì lindrì bha ko dhi akódhi nì tàndi bha, akódhi nì sùrú 'á, ìndì akódhi nì dzó 'á.»

⁵ Dì akódhi kitswá tá tà àzya líndrìga ró dhi nì 'o kònàlè ko, bhà ngbà 'i àyi drìgá dràbhá àruka i dri, àyi kì tidrízó dhi kòdhya.

⁶ Dì akódhi nì líndrì adré tá gàlè, ì dré tá adrélé tà ka'ika'í àko dhi sè.

Yésu tibhù àyi lebèbhá mudrì-drì-rì dhi i lile àzì na

(A kònò kpà Màtáyò 10:5-15; Lúkà 9:1-6)

Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé tatsilé tà tadhábe bhà àlò àlò títi bvò nda lé dhi i 'àsè.

⁷ Dré àyi lebèbhá mudrì-drì-rì dhi kì azízó, rìnyí fèzo àyi dré kitswázó tirí kònzì kì bha àyi pálé gò, dré kidhózó àyi kì tibhù lile rì rì àzì 'o.

⁸ Dré tá adrérà'a àyi kì tibhù dhi 'á dhi, lazí tà àyi dri kònini: «Mì do ngá àlò dhi atsí sè ko, ngbà 'i kùtù fa kòdhya. Mì kòdo mápà 'i yà, kòmvo 'i yà, kó ngalè làfa 'i yà dhi àmi rú ko.

⁹ Mì asó kámókà, di, mì kòdo kítá agá lésè dhi nì àzya ko.

¹⁰ Dzó ángùdhi mì dré dra fizo lána dhi, mì kàdré ayilé kònàlè tsàlè kítú mì dré dra ngàzo bhà nda 'àsè dhi tú.

¹¹ Bhà ángùdhi dra àmi kì ka'izo dòlè lána dóro ko yà, kó ngalè àmi kì kúlí yizo ko yà dhi na dhi,

mì kòpfo 'ásà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrí àmi pásè tadházóá dhi, mì tayí àyi kì tà tíí dre.»

¹² Di Yésu ni lebhéhá nda ì dré ngàzo lìle longóába móndí ì dré dhi, ì kòladzá àyi kì togó agòzo Gìká vélé.

¹³ Ì adré tá tirí kònzì bí dhi kì dro móndí ì lésè, adrézó dò da dràbhá bí dhi ì dri, adrézó àyi kì tidrí.

*Yòwánì bàtísimò fèlèpi ni dràma
(A kònò kpà Mátáyò 14:1-12; Lúka 9:7-9)*

¹⁴ Di ópí Èródè dré tà nda kì rúbí yìzo. Tàko ko, Yésu ni rúbí la'ú tá bvò nda 'ásè tíí. Móndí àruka ì adré tá tàá dhi: «Yòwánì Bàtísimò fèlèpi angá ína dràdrà lésè nì! Asà dhi, akódhi rinyí íbe adrézó tà líndrìga ró dhi kì 'o.»

¹⁵ Aruka ni ì adré tá tàá dhi: «Akódhi Elíyà 'i.» Aruka ni ì adré kó tàá dhi: «Akódhi pròfétà 'i, ngóro pròfétà atú dhi kì àlo tíni.»

¹⁶ Di, Èródè kòyi tà adrélé tàle nda ì dre dhi, dré ína tàzoá dhi: «Yòwánì má dré drí 'òle lìle kòdhi angá ína dràdrà lésè nì.»

¹⁷ Tàko ko, Èródè nda 'o tá Yòwánì rùle adròle, bhèle bãdzó na dhi nì. 'O tá kònìni àyi adrúpi Fílípò ni tòkó, Èròdíyà, í dré tá dòle mòle tòko ró dhi nì tà sè.

¹⁸ Angyá ko, Yòwánì adré tá tàá Èródè dré dhi: «Kítswá mí dré adrézó àmi adrúpi ni tòkó íbe dhi ko.»

¹⁹ Asà dhi, Èròdíyà nda adré tá togó kònzì bha Yòwánì rú. Adré tá akódhi ni le pfùle dràle, di, kítswá tá ína tà 'o bwà ko.

20 Tàko ko, Eródè nǐ ína tàle dhi, Yòwánì tá mǒndí gyǎgya ìndì lólo dhi 'i dhi be. Di adré tá akódhì nì ro, adrézó sùle rúá. Adré tá kpà akódhì nì kúlí le yǐle, tágba akódhì nì drǐ dré tá adrézó abílé tò kúlí nda i sè dhi.

21 Di, lókyá Èròdíyà dré kitswázó tà 'o bwà dhi dré atsázó. Kítú Eródè nǐ tǐzo ásà dhi sè dhi, akódhì dré gwányá 'òzo áyì àzibhá kǐ kàdrǐ i dré, sòdá kǐ kàdrǐ i dré, ìndì mǒndí kàdrǐ àruka Gàlíláyà àdhya i dré.

22 Gò Èròdíyà nǐ zapi dré apfòzo ngá to Eródè i kandrà mǒndyá dré azilé gwányá nda lé dhi íbe, àyì kǐ togó 'òzo kǐnǐlé tò. Di ópí nda dré tǎzoá mvátòkó nda dré dhi: «Mí zi ngá ángùdhi mí dré adrélé lèle dhi má tí, má kòfèró mí dré.»

23 Dré mǒndrà sǐzo tǎzoá drá dhi: «Ngá ángùdhi mí dré dra zǐle má tí dhi, má nǐ fèá mí dré, kàdré gba áma òpǐ lanzílé 'a be rǐ dhi nǐ àlo 'i yà dhi.»

24 Gò mvátòkó nda dré pfòzo lizíá áyì andre tí dhi: «Má kòzi àdho ngá kòdhya ya?» Andre nǐ logó dhi: «Mí kòzi Yòwánì Bátísimò fèlepi nǐ drǐ kòdhya.»

25 Di mvátòkó nda dré gòzo tsàle mbèlè ópí nda véna, tàá drá dhi: «Má lè mí kǎfè má dré Yòwánì Bátísimò fèlepi nǐ drǐ kònwa sǎnì na.»

26 Gò ópí nda nǐ togó dré kizà nyàzo lavúlé tà nda sè. Di, mǒndrà dré tá sǐle mǒndyá azilé nda i kandrà dhi i sè dhi, lè ína tà zǐle í tí nda gǎle ko.

27 Dré ndirǐ sòdá kǐ àlo mùzo lǐle kitswálé Yòwánì nǐ drǐ lǐ, kògòró agòle ába be dhi bvó.

Dì sòdá nda dré lizo Yòwánì nì drì li bǎdzó na gò,

²⁸ drì nda nì adózó sǎnì na, alizo fèá mvátòkó nda dré. Gò akódhì nda dré fèzoá áyi andre dré.

²⁹ Dì Yòwánì nì lebèbhá ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré tsàzo akódhì nì àbvò do lizo bhàá mógó na.

*Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi ì dré
(A kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Lúkà 9:10-17;
Yòwánì 6:1-14)*

³⁰ Apóstolò Yésu dré tá tibhùle nda ì kàgò dre dhi, ì dré àyi ki kimózó akódhì làga, tà títi ì dré 'òle ìndì tadhálé dhi ki títi drá.

³¹ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì alì, mà kòlìró àma pátì lovólé tsà àrà móndí àko dhi na.» Tà tá kònìni tàko ko, móndí zyandre dhi ì adré tá alìle, adréle gòle gò, Yésu ì dré ndìndì adrézó lókyá ngá nyàzo dhi ìbe ko.

³² Ì dré di tombàzo bwátù na kitswálé lile àyi pátì àrà móndí àko dhi na dhi bvó.

³³ Dì, móndí bí àyi ki nobhá lǐrà'a dhi ì nì tá àrà ì dré tá adrézó lile lána dhi be. Gò móndí zyandre dhi ì dré ngàzo bhàandre títi dhi ì lésè, ràle pá sè tsàle àrà nda na drìdrì Yésu ì kandrána.

³⁴ Dì Yésu kàsì bwátù lésè dre dhi, dré móndyá zyandre lavúlé nda ki nòzo gò, kizà dòzo áyi togó na àyi ki tà sè. Tàko ko, àyi tá ngóro kábilígyà adrébhá àyi ki líkílépi àko dhi ì tìni. Dì dré kídhózó adréle tà bí dhi ki tadhá àyi dré.

³⁵ Ìndró kàndrì dre dhi, akódhì nì lebèbhá ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhì làga, tàá drá dhi: «Kònìdhi àrà bhà àko dhi 'i, ìndì lókyá lavú dre.

36 Mí kòfè di látí mómnyá zyandre kòni i dré lizo mánnyàngá gi nyàle gbàbhú 'ásè ìndì bhà àma làgàsè dhi i 'ásè wà.»

37 Di, Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi ki tándi, m̀ fè ngá àyi dré nyàle dhi àmi.» † gò tàá drá dhi: «Mà kòlì tsì làfa lò'wa kámá-rì dhi ki kizá ngbà, m̀pà g̀zo kitswálé fèle àyi títi dhi i dré nyàle?» †

38 Di Yésu lizí àyi tí dhi: «Àmi m̀pà íbe ángopí? M̀ l̀ nòá.» † kòlì nòá dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Àma m̀pà íbe nzi, ìndì kosyá íbe r̀.»

39 Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi, ì kòtukù mómnyá títi nda i lirílé mb̀lídri dr̀sè.

40 Gò àyi nda ì dré lirízó ngbungbu nyadhi-nzi, ìndì nyadhi-r̀-đri-mudrí.

41 Di Yésu kádó m̀pà nzi nda i kosyá r̀ nda íbe dre dhi, dré m̀ tingázó kurú na bhù na, tà tani z̀zo Giká tí ngá nda i dri. Dré m̀pà nda ki toǹzo lanzílé àyi lebèbhá i dré, ì kòlanzíró mómnyá zyandre nda i dré. Dré kpà kosyá r̀ nda ki lanzízó àyi títi dhi i dré.

42 Di àyi títi nda ì dré nyàzoá p̀zo.

43 Gò akódhi ni lebèbhá ì dré m̀pà nda ki àmbí kosyá íbe dhi ki lokózó g̀le kánzì mudrí-đri-r̀ dhi i sè b̀bi.

44 Ago ngá nda ki nyabhá dhi i tá ngulù-nzi.

*Yésu to atsí tãpãriandre dr̀sè
(À kònò kpà Mátáyò 14:22-33; Yòwànì 6:15-21)*

† 6:37 6:37 A adrè tá làfa lò'wa kòndhi ni rú zi «dènári». Dènári àlo dhi tá làfa adrélé fèle mómndí àlo dré àzì 'òle kitú àlo sè dhi tí dhi 'i. Di làfa lò'wa kámá-rì kòni i tá làgí kàdri 'i.

⁴⁵ Gbă lókyá nda sè dhi, Yésu dré áyi lebèbhá ki 'òzo lile mbàle bwátù na, ì kòzyaró drìdrì í kandrána tǎpǎriandre ni ta'á na, Bètèsàyídà na. Tàko ko, lè tá rè zyà láti fèle mónnyá zyandre nda ì dré lizo 'íká.

⁴⁶ Kòlazi àyi tí dre dhi, dré mbàzo kòngó àlo drìna kitswálé tà ta Gìká be.

⁴⁷ Ngá kàní dre dhi, Yésu ni lebèbhá ì tá bwátù na tǎpǎriandre nda ni kítógá na. Di, akódhi tá ina kalóma bvò dri.

⁴⁸ Dré nòzoá dhi, áyi lebèbhá nda ì adré tá ru lagù kápí sè kitswálé bwátù zi lile drìdrì, lyǎandre dré adréle vīle sínyà dri àyi rú dhi sè. Di ngátsi kítógá àmvolésè dhi, dré ngàzo adréle atsí to tǎpǎriandre drìsè, adrézó lile áyi lebèbhá nda ì véna, adréle 'òle àyi ki lavú.

⁴⁹ Ì kònò akódhi adrérà'a atsí to tǎpǎriandre drìsè dre dhi, ì dré kisùzoá dhi, kòdhi tá móndí líndrí 'i gò, ì dré ngàzo tetréle.

⁵⁰ Tàko ko, àyi títi dhi ì nò tá akódhi gò, tirì dré gàzo àyi léna bí. Di, gbă kòdhwa, Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Mì tsi togó! Ma 'i. Mì ro ngá ko!»

⁵¹ Dré mbàzo bwátù na àyi véna gò, lyǎandre nda dré rizo adréle kíri. Di àyi ki líndrí dré gàzo bhwǎbhwa.

⁵² Angyá ko, tà líndrīga ró Yésu dré 'òle mápà ni tà sè nda fi tá dhu rè àyi drìna ko, àyi ki togó dré tá adréle tòmbatòmba dhi sè.

*Yésu tídrí dràbhá ì bvò Gènèsàrétè àdhyà na
(A kònò kpà Mátáyò 14:34-36)*

⁵³ Ì kòzya tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gènèsàrétè àdhyà na.

⁵⁴ Ì dré tá adrérà'a apfòle bwátù lésè dhi 'á dhi, mónnyá kònàle dhi ì dré ndiri Yésu ni nòzo nìle kyá.

⁵⁵ Di ì dré ngàzo tatsílé bvò nda 'àsè tíí, adrélé dràbhá ki adó ká'yá ì dri, adrézó alìle àyi íbe àrà ángùdhi ì dré yìzoá akódhi lána dhi lé.

⁵⁶ Di àrà tíí Yésu dré adrézó lile dhi ì 'àsè dhi, gba kàdré bhàandre 'i yà, bhà 'i yà, kó ngalè gbàbhú 'i yà dhi, móndí ì adré tá àyi ki dràbhá ki adó alìzo àyi íbe àrà adrézó ngá lagí dhi ì 'àsè. Di ì adré tá akódhi ni ti lizí, kòtayíró dràbhá nda ì adrélé ngbà 'í àyi kítá ti tabè kòdhyà. Di àyi tíí adrébhá tabèá nda ì adré tá adrílé.

7

Gìkà ni kúlí bhèma adrézó móndí ki labhi lebè dhi

(A kònò kpà Mátáyò 15:1-9)

¹ Kítú àlo dhi, Fàrìsáyò ì tatrítrí kúlí tadhábhá àruka angábhá Yèrúsalémà lésè dhi ì alì tá ru kimó Yésu làga.

² Gò ì dré nòzoá dhi, akódhi ni lebèbhá ki àruka ì adré tá ngá nya drígá be ndí ró. Kòdhi adré tàá dhi, ì adré tá ngá nya drígá dzi àko ró.

³ (Tàko ko, Fàrìsáyò ì Yúdà ànzi àruka tíí dhi íbe dhi, ì adré rè ngbú àyi ki drígá dzi dóro 'íká, gò adrézó ngá nya ndò, ì dré adrélé tròle àyi ki tábhí ki labhi ì rú dhi sè.

⁴ Ì kàdré nzìle àrà adrézó ngá lagí dhi lésè dhi, ì adré ngbú àyi ki temvé yí sè 'íká, gò adrézó ngá

nya ndò. † adré kpà labhi àruka bí dhi ki lebè, adrézó kópò ki dzi lèdrí íbe ìndì sǎnì íbe.*)

⁵ Dì Fàrìsáyò nda ì tǎtrítrí kúlí tadhábhá nda íbe dhi ì dré lizízóá Yésu tí dhi: «Ámì lebèbhá ì adré àma ki tábhí ki labhi lebè ko àdho tà sè? Tàko ko, ì adré àyíkya ngá nya drígá be ndí ró.»

⁶ Yésu logó àyi dré dhi: «Pròfètà Esáyà dré tá adrérà'a Giká ni kúlí longó àmì túrúpúbhá ì ró ni ki tà sè dhi 'á dhi, longó tà nda kyá tǎzóá dhi: <Móndyá kòdhi ì adré áma lindrì bha ngbà 'í ti sè.

Dì, àyi ki togó vwà ína má rúsè vwàvwà.

⁷ † adré lèsámbò 'o má dré wóyá.

Tàko ko, ì adré tòlí angábhá móndí ì vélésè dhi ki tadhá ngóro tòlí nda ì angá tá má vélésè na tǐnì.>†

⁸ Mì tayí àmikya tòlí Giká àdhyà ì, adrézó tròle labhi móndí kya ì rú.»

⁹ Gò tàá àyi dré dhi: «Mì nǐ àmikya adrélé Giká ni tòlí ki bhe gàrà dri, adrézó àmì ki tǎndì ki labhi ki líkí dhi dóro.

¹⁰ Tàko ko, Mósè tà tá dhi: <Lè mí kàdré ámì atá ni lindrì bha ámì andre be.>‡ Tà kpà dhi: <Dhyà adrélépi tà ta kònzì áyi atá rú yà, kó ngalè áyi andre rú yà dhi, lè à kò'o akódhi nda dràle dràdrà.>§

¹¹ Dì, mì adré àmikya tàá dhi, dhyà àlo ni kitswá tàá áyi atá dré yà, kó ngalè áyi andre dré

---

* **7:4 7:4** Wárágá àruka Giká ni Kúlí tǐsizo àyi dri dhi ì adré kókpà tàá kònwà dhi: [...ìndì lǐrìrà adrézó ngá nya dhi íbe]. † **7:7 7:7** A kòndò Esáyà 29:13. ‡ **7:10 7:10** A kòndò Pfòma 20:12; Dùtèrónómè 5:16. § **7:10 7:10** A kòndò Pfòma 21:17; Lèvitíkè 20:9.

yà dhi: «Ngá má dré tá kitswálé fèle ámi ledé dhi kòròbàni 'i, kòdhi adré tàá dhi, ngá fèle Gìká dré dhi 'i.»

¹² Akódhi nda kòtà kònìni dhi, mì adré di vélé akódhi ni tayí tà 'o atá ni dré yà, kó ngalè andre ni dré yà dhi ko.

¹³ Di ásà dhi, mì adré àmikya Gìká ni kúlí bhe gàrà dri, àmi ki labhi mì dré kisulé àmi ki tábhi i véna dhi ki tà sè. Mì adré kpà tà bǐ dhi ki 'o kònìni.»

Tà adrèbhá mǒndí ki 'o atsálé ndǐ ró Gìká mǐlèsè dhi i

(À kònò kpà Mátáyò 15:10-20)

¹⁴ Gò Yésu dré gòzo mǒndyá zyandre kònàle dhi ki azí, tàzoá àyi dré dhi: «Àmi títi, mì yi vo rè tà kònìdhi, àndu ni ni nǐzo ká!

¹⁵ Ngá adrélépi file mǒndí léna dhi kitswá akódhi ni 'o atsálé ndǐ ró bwà ko. Be ró dhi, tà adrélépi apfòle mǒndí lésè dhi adré ína akódhi ni 'o atsálé ndǐ ró dhi nǐ.» [

¹⁶ *]

¹⁷ Yésu kòtayí mǒndyá zyandre nda i dre dhi, dré nzìzo bhàna gò, akódhi ni lebèbhá i dré kúlí alaala nda ni àndu lizízó tíá.

¹⁸ Akódhi dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi, àmi kókpà tà nǐnǐ àko? Mì nǐ ko tàle dhi, ngá adrélépi file mǒndí léna dhi kitswá ína akódhi ni 'o atsálé ndǐ ró bwà ko dhi?

¹⁹ Tàko ko, ngá nda adré file akódhi ni togó na ko. Be ró dhi, adré ína file akódhi ni 'a na gò,

* **7:16 7:16** Wárágà Gìká ni Kúlí tisìzo àyi dri drǐdrǐ dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Dhya ángùdhi adrélépi bibhálé íbe tà yǐzo dhi kòyi!]

adrélé apfòle akódhi ni rúbhá lésè.» (Kúlí nda kòdhi sè dhi, Yésu adré tá tàá dhi, mányàngá títi dhi i dóro Giká mìlèsè.)

²⁰ Yésu gò tàá dhi: «Tà adrélépi apfòle móndí ni togó lésè dhi ina tà adrélépi akódhi ni 'o atsálé ndĩ ró dhi 'i.

²¹ Tàko ko, tà adrébhá apfòle móndí ki togó lésè dhi i, tà kòni 'i: tà kònzì kisùle dhi i, ndòtò tà, kugù tà, móndí ki tufuma ni tà,

²² múná tà, ngá lovó ni tà, togó kònzì ni tà, móndí ki litima ni tà, tà swà, lovó kònzì bhàma móndí i rú dhi ni tà, móndí ki rú tàma kònzì dhi ni tà, drìkadrì ni tà, ìndì tà azaaza.

²³ Tà kònzì nda kòdhi i adré títi apfòle móndí ki togó lésè gò, adrélé àyi ki 'o atsálé ndĩ ró.»

*Tòkó àlo sùrú twá ro dhi ka'i Yésu bàti
(A kònò kpà Mátáyò 15:21-28)*

²⁴ Amvolásà dhi, Yésu dré àrà nda ni tayízó gò, lizo tsàle bvò Tírè làga dhi na. Kònàle dhi, dré fizo dzó àlo na lùzu ró. Lè tá à kòni i kònàle dhi ko. Dì, kitswá tá ina tà nda ni zu móndí i dré bwà ko.

²⁵ Dì tòkó àlo zapi ni dré adrézó tirí kònzì íbe í léna dhi kòyi Yésu ni rúbí dre dhi, dré ndiri alizo adhéle akódhi pá.

²⁶ Tòkó nda tá ina móndí sùrú twá ro tìle bvò Fòwìnikè àdhya Sírìyà le dhi na dhi 'i. Dì dré ngàzo adrélé Yésu ni ti lizí, kòdroró tirí kònzì nda àyi zapi lésè be dhi bvó.

²⁷ Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí tayí rè zyà ànzimvá i ngá nya pìzo 'íká. Tàko ko, kitswá ànzimvá ki mápà dòzo bhèle kòkí i dré dhi ko.»

28 Di, tòkó nda logó drá dhi: «Mírì, tágba kònìni dhi, ndìndì kòkí misá zàle dhi ì adré àyíkya mápà kórónyá ànzimvá ì dré adrélé tayílé ledhéle dhi kì nya kòdhya.»

29 Di Yésu tà drá dhi: «Kúlí mí dré logólé kòdhi sè dhi, mí kitswá nzìle. Tírì kònzi nda pfò ámi zapi lésè dre.»

30 Di tòkó nda kònzi í bhàna dre dhi, dré áyi zapi nda ni kisúzó adrérà'a ayílé lángá dri. Tírì kònzi nda pfò tá lásà dre.

Yésu tidrí agó àlo bíbhále be kùdúkùdu ró adrélépi kpà ábhábhã ro dhi

31 Amvolásà dhi, Yésu dré bvò Tírè làga nda ni tayízó gò, lìzo lavúlé Sídónà 'àsè, ìndì bvò zìle bhàandre Mudrí ì ró dhi 'àsè, gòle tsàle tãpáriandre Gàlíláyà àdhya làgana.

32 Kònàle dhi, à dré agó àlo bíbhále be kùdúkùdu ró adrélépi kpà ábhábhã ro dhi ni adzízó Yésu véle, akódhi ni ti lizízó, kòbhàró drígá agó nda dri, akódhi ni tidrízó be dhi bvó.

33 Di Yésu dré akódhi nda ni drìzo lìzo ába gàrà dri móndí zyandre ì rúsè gò, áyi drígá ànzi kì sòzo akódhi bína. Dré túsú fùzo áyi drígámbíli dri gò, akódhi ni làdra tabèzo ásà.

34 Dré mǐ tingázó kurú na bhù na gò, la'ázó fèèè, tàzoá dhi: «Ēfátà!» (Kòdhi adré leá tàle dhi: «Mí nzì ru!»)

35 Gbã kòdhwa, agó nda ni bíbhále dré fùzo, akódhi ni làdra dré ru nzìzo gò, dré kidhózó adrélé tà ta dóro.

³⁶ Gò Yésu dré mónyá kònàle dhi ki kodzózó tàzoá dhi, ì kòlongó tà nda ni rúbí dhya àlo dré ko. Di, kàdré vélé àyi rúbí ni longoma logá móndí ì dré dhi, ì adré vélé rúbí nda ni longó lizo ába drìdrì.

³⁷ Di móndí ki líndrí adré tá vélé gàle bhwǎbhwa gò, ì dré adrézó tàá dhi: «Tà títi akódhi dré adrélé 'òle dhi ì dóro! Adré ndìndì móndí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhi ki 'o adrélé tà yi, ìndì móndí ábhǎbhǎ ro dhi ki 'o adrélé tà ta.»

8

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-su dhi ì dré (A kònò kpà Mátáyò 15:32-39)

¹ Amvolásà dhi, móndí zyandre lavulé dhi ì dré gòzo ru kímó Yésu làga. Àyi nda ì dré tá adrélé ngá nyàle dhi àko dhi sè dhi, Yésu dré àyi lebèbhá ki azízó, tàzoá àyi dré dhi:

² «Má adré kizà do áma togó na mónyá zyandre kòni ki tà sè. Tàko ko, àma tùmání àyi íbe kítú na, ìndì ngá ì dré kitswálé nyàle dhi vélé yókódhó.

³ Má kòlogó àyi nzìle bhàna tàbirí be dhi, ì ni landè ledhézó láti bhálé. Angyá ko, àyi ki àruka ì angá làwú làvo lésè.»

⁴ Di akódhi ni lebèbhá ì logó drá dhi: «Àrà bhà àko kònìdhi 'á dhi, à ni kitswá mápà kisú fèle àyi dré nyàle pìzo ásà dhi ángwà?»

⁵ Yésu lizí àyi tí dhi: «Àmi mápà íbe ángopí?» Ì logó dhi: «Nzi-drì-rì.»

6 Gò Yésu dré tàzoá móndyá zyandre nda i dré dhi, ì kòlirí bvò dri. Dì kádó mápà nzi-drì-rì nda i dre dhi, dré àwoyà fèzo Giká dré gò, tojòzoá lanzílé áyi lebèbhá i dré gò, ì dré lanzízoá móndyá zyandre nda i dré.

7 Ayi tá kpà kosyá àruka tsàtsà dhi íbe. Dì Yésu dré kpà tà tani zizo Giká tí kosyá nda i dri gò, tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi, ì kòlanzí móndyá nda i dré.

8 Dì móndyá títi nda ì dré ngá nda ki nyàzo pizo. Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àmbí ni ki lokózó gàle kánzì nzi-drì-rì dhi i sè bibi.

9 Móndyá ngá nyabhá nda i tá ànyíanyi ngùlù-su. Gò Yésu dré láti fèzo àyi dré nzizo.

10 Gbã lókyá nda sè dhi, Yésu ì dré tombàzo bwátù na lebèbhá ni íbe gò, ì dré lizo tsàle bvò Dàlàmanútà àdhya na.

*Fàrìsáyò ì lizí Yésu tà àlo línдрíga ró dhi ni 'o
(A kònò kpà Mátáyò 16:1-4)*

11 Gò Fàrìsáyò ì dré alizo Yésu vélé, adrélé tà kayí akódhi be. Ì adré tá akódhi ni le tabhìle gò, ì dré akódhi ni ti lizízo, kò'oró tà àlo línдрíga ró angálépi Giká vélesè dhi.

12 Dì Yésu dré ngàzo la'álé fèèè gò, tàzoá dhi: «Móndyá ándrò kòni ì adré tà línдрíga ró dhi ni nda nòle àdho tà sè? Má adré tà bàti ta àmì dré: A kitswá tà àlo línдрíga ró dhi ni 'o àyi dré nòle dhi ko.»

13 Gò dré àyi ki tayízo, gòzo mbàle bwátù na kitswá lé zyàle tãpãríandre ni ta'á na.

*Tàkú Fàrìsáyò kya ìndì Eródè àdhyà
(A kònò kpà Mátáyò 16:5-12)*

14 Di Yésu ni lebèbhá ì tivì tá mápà dòma atsí na dhi. Ayi tá ngbà 'í mápà íbe àlo bwátù na.

15 Gò Yésu dré àyi ki kodzózó tàzoá dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréro àmi ki líkí tàkú Fàrìsáyò kya ìndì Eródè àdhyà ki tà sè.»

16 Di akódhi ni lebèbhá ì dré ngàzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè adrézó tàá dhi, akódhi tà tá kònìni ì dré tá adrélé mápà àko dhi sè.

17 Yésu dré tà ì dré adrélé tàle nda ni nìzo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya tà kayí mì dré adrélé mápà àko dhi sè àdho tà sè? Mì atógyà dhu rè àmikya tà àlo ko? Mì nì dhu rè tà àlo ko? Àmi ki togó tsì tòmbatòmba bàti?

18 Àmi mì íbe gò, mì dré adrézó ngá no ko? Àmi bíbhálé íbe gò, mì dré adrézó tà yi ko? Mì tivì vo tà má dré 'òle dhi ì dre?

19 Má dré tá mápà nzi dhi ki tojòzo lanzílé móndyá ngùlù-nzi dhi ì dré dhi, mì gò àmbí ni ki lokó gàle kánzì ángopí?» Ì logó drá dhi: «Mudrí-drì-rì.»

20 Yésu gò lizíá dhi: «Má dré tá kó mápà nzi-drì-rì dhi ki tojòzo lanzílé móndyá ngùlù-su dhi ì dré dhi, mì gò àmbí ni ki lokó gàle kánzì ángopí?» Ì logó dhi: «Nzi-drì-rì.»

21 Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nì vo dhu rè tà àlo ko?»

Yésu tídrí agó àlo mì kùdúkùdu ró dhi

22 Amvolásà dhi, ì dré lizo tsàle bhàandre rú zìle Bètèsàyída dhi na. Kònàle dhi, à dré agó àlo mì kùdúkùdu ró dhi ni adzízó Yésu véle, akódhi

ni ti lizizó, kòtabèró agó nda, akódhi ni tidrízó be dhi bvó.

²³ Di Yésu dré mǐ kùdúkùdu nda ni drígá rùzo, akódhi ni sèzo pfòzo ába bhà nda 'ásè kivì na. Dré túsú fùzo akódhi mi, drígá bhàzo driá gò, akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Mí adré ngá no?»

²⁴ Agó nda dré mǐ bhèzo gò, tàzoá dhi: «Má adré móndí ki no ngóro fa i tǐni, di, ì adré atsí to.»

²⁵ Yésu dré gòzo tódhyá áyi drígá bha agó nda mi. Di akódhi nda dré gòzo mǐ nzi kàdrì gò, mǐ ni dré adrízó adrélé ngá títi dhi ki no dóro.

²⁶ Gò Yésu dré akódhi ni logózó nzìle bhàna, tàzoá drá dhi: «Mí kògò file bhà kòdhi na ko.»

Pétèró tà ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'i

(A kònò kpà Mátáyò 16:13-20; Lúkà 9:18-21)

²⁷ Amvolásà dhi, Yésu ì lebèbhá ni íbe dhi ì dré ngàzo adrélé lavulé bhà tsàtsà bhàandre Kàyìsàríyà Filípò àdhya làgàsè dhi ì 'ásè. Látì 'á dhi, akódhi dré lizizóá àyi tí dhi: «Móndí ì adré tàá dhi, ma àdhi 'i?»

²⁸ Ì logó drá dhi: «Móndí àruka ì adré tàá dhi, mi Yòwánì Bátisimò fèlepi 'i. Aruka ni ì adré tàá dhi, mi Èlíyà 'i. Aruka ni ì adré kó tàá dhi, mi pròfétà ki àlo 'i.»

²⁹ Yésu gò lizíá àyi tí dhi: «Di àmi ró dhi, mǐ adré àmikya tàá dhi, ma àdhi 'i?» Pétèró gò logóá drá dhi: «Mí mína Mèsíyà 'i.»

³⁰ Gò Yésu dré àyi ki logázó, ì kòlongóro tà nda dhya àlo dré ko.

Yésu longó áyi dràma ni tà, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be

(A kònò kpà Mátáyò 16:21-28; Lúkà 9:22-27)

³¹ Gò Yésu dré kidhózó adrélé tadhá àyi dré dhi, adré tá leá dhi, Móndeí ni Mvá kònya kizà lavúlé, ìndì Yúdà ànzì ki bhàgo i, kòwánà kàdrì i, ìndì tátírítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì kògà akódhi rè. Adré tá kpà leá dhi, à kòpfu akódhi dràle gò, kítú na àmvolésè dhi, kòngaró dràdrà 'àsè.

³² Yésu adré tá tà nda ni ta àyi dré ngádra 'á. Dì Pétèró dré akódhi ni drìzo gàrà dri gò, kidhózó adrélé tà ta akódhi dri tà nda sè.

³³ Dì, Yésu dré áyi alázó áyi lebèbhá ki no gò, lawàzo Pétèró dri tàzoá drá dhi: «Sàtánà, mí nga má mìlésè gòle má àmvona! Mí adré tà kisù Gíkà àdhya tíni ko. Be ró dhi, mí adré mína tà kisù móndí kya tíni.»

³⁴ Gò Yésu dré móndyá zyandre kònàle dhi ki azizó áyi lebèbhá íbe, tàzoá àyi dré dhi: «Dhya àlo kàdré leá alìle má vésè dhi, lè akódhi nda kòtayí áyi tàndì ni tà, kádó áyi fa kipakipa gò, kàdréro áma lebè.

³⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi tàndì ni lídrì le tídrìlé dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Dì, dhya ángùdhi adrélépi ína áyi lídrì fe áma tà sè ìndì Rúbí Tani ni tà sè dhi, a ni áyi lídrì nda ni tídrì.

³⁶ Ángyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndì àdhya i títi gò, áyi tàndì ni lídrì tayízó avìle dhi, akódhi nda kisú ína àdho tà dóro 'i?

³⁷ A ni go àdho ngá fe kòdhya kitswázó áyi lídrì nda ni kisú dhi?

38 Dhya àlo kàdré kanyò ro áma tà sè ìndì áma kúlí kì tà sè mónnyá àndrò zàràbhù ro ìndì tàkonzìbhá ro ni ì kòfalé dhi, Mòndí ni Mv́a ni kókpa adré kanyò ro akódhi nda ni tà sè, lókyá í dré dra agòzo áyi Atá ni mìlanzìlanzì na ángeló lólo dhi íbe dhi tú.»

9

1 Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mòndí àruka adrébhá àyi kì totó kònwa ni ì kitswá dràle drìdrì ì dré dra Giká ni Opì nòzo atsàrà'a rìnyí be dhi kandrá ko.»

*Yésu ni àsú ladzá ru atsálé lagulagu ró
(A kònò kpà Mátáyò 17:1-13; Lúkà 9:28-36)*

2 Kítú nzi-drì-àlo àmvolésè dhi, Yésu dré Pétèró kì drìzo Yàkòbhò íbe ìndì Yòwánì be gò, ì dré lizo àyi pátí mbàle kòngó àlo mvumvù dhi drìna. Kònàle dhi, Yésu ni àsú dré ngàzo ru ladzá àyi m̀ile.

3 Akódhi ni kítá ì dré kpà atsázó kemve kpírìkpírì, adrélé lagulé kítá móndí bvò dri dhi ì dré kitswále temvéle bwà dhi kya ni lavú.

4 Gò Èlìyà ì Mósè be dhi ì dré agázó àyi kandrá, adrélé tà ta Yésu be.

5 Dì Pétèró dré tàzoá Yésu dré dhi: «Rábbì, dóro ni mà dré adrélé kònwa dhi. Mà kòledé wémà na dhi ì kònwa: àlo ni mí dré, àlo ni Mósè dré, ìndì àlo ni Èlìyà dré.»*

* 9:5 9:5 Yúda ànzì ì véna dhi, rú «Rábbì» kònìdhi, rú adrélé fèle Giká ni tà tadhálépi dré, adrézó akódhi ni lindrì bha dhi 'i.

6 (Akódhi tà tá kònìni, dré tá nìle í kitswá àdho tà ta kòdhya ya dhi ko dhi sè. Tàko ko, tirí ga tá àyi léna bí.)

7 Gò ndùrùku dré apfòzo àyi ki asó rùkù gò, kúlí dré apfòzo lásà tàá dhi: «Kònìdhi áma Mváagó má dré lèle tò dhi 'i. Mì kòyi akódhi!»

8 Gbã kòdhwa, ì kònò ngá àyi làgàsè dre dhi, ì dré gòzo véle móndí àzya no àyi íbe ko, ngbà 'í Yésu 'i kalóma.

9 † dré tá adrérà'a asilé kòngó nda drílèsè dhi 'á dhi, Yésu dré àyi ki kodzózó tàzoá dhi, ì kòtítí tà ì dré nòle nda dhya àlo dré ko, tsàle lókyá Móndí ni Mvá dré ngarà'a dràdrà 'ásè dhi 'á.

10 Dì ì dré tà nda ni zùzo tayílé àyi léna, adrézó lizíá àyi kòfalèsè ngalè kúlí «ngàma dràdrà 'ásè» nda adré tá lèá tàle ngíni ya dhi.

11 Gò ì dré Yésu ni lizízó tàzoá dhi: «Tátrítrí kúlí tadhábhá ì adré tàá dhi, lè Elíyà kalì rè zyà Mèsíyà kandrá 'íká àdho tà sè?»†

12 Yésu logó àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, Elíyà adré alìle drèdrè tà títi dhi ki ledé. Dì, Gíká ni Kúlí adré kókpa tàá dhi, lè Móndí ni Mvá kònya kizà lavúlé, ìndì à kògà akódhi rè dhi àdho tà sè?

13 Dì, má adré mána tàá àmi dré dhi, Elíyà atsá dre. Gò móndí ì dré àyikya akódhi ni 'òzo ngóro ì dré tá lèle dhi tíni, ngóro tisìle akódhi ni tà dri Gíká ni Kúlí na dhi tíni.»

*Yésu tídrí mváagó àlo tírí kònzi íbe í léna dhi
(A kònò kpà Mátáyò 17:14-21; Lúkà 9:37-43a)*

14 Yésu ì kògò tsàle akódhi ni lebhébhá àruka nda ì véna dre dhi, ì dré móndí zyandre ru

† 9:11 9:11 A kònò Máláki 3:23.

kimóbhá àyi nda i làgàsè kúrú dhi ki nòzo, tùmání tátrítrí kúlí tadhábhá adrèbhá tà kayí àyi íbe dhi íbe.

¹⁵ Gbǎ lókyá mónnyá zyandre nda ì dré Yésu ni nòzo dhi sè dhi, àyi ki líndrí dré gàzo gagà gò, ì dré arázó mòdo fe drá.

¹⁶ Gò Yésu dré lizizóá áyi lebhébhá nda i tí dhi: «Mì adré tà kayí àyi íbe àdho tà dri?»

¹⁷ Dì agó àlo mónnyá zyandre nda i kòfalé dhi dré logózóá drá dhi: «Tadhálépi, má adri áma mváagó alizo ába mí vélé. Tàko ko, akódhi tirí kònzi akódhi ni 'òlepi atsálé ábhábhá ro dhi íbe í léna.

¹⁸ Tirí nda kàdré akódhi ni ru dhi, adré akódhi ni abhé kǐní mi, kápùtrá dré adrézó apfòle sílása gò, dré adrézó síkálándrá tsi, adrézó áyi kidzì sè adrélé tòmbatòmbe. Má lizí tá àmi lebhébhá ki ti, ì kòdroró tirí nda ká. Dì, ì kitswá tá àyikya bwá ko.»

¹⁹ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi, mónnyá ándrò tà ka'íka'í àko ni i, mà ni adré vélé àmi íbe vwàle lókyá be ángopí? Má ni àmi ki tà mvo vwàle lókyá be ángopí? Mì adri mvámvá nda alizo ába má vélé.»

²⁰ Ì dré dì alizo ába. Dì gbǎ lókyá tirí nda dré Yésu ni nòzo dhi sè dhi, dré ngàzo adrélé mvámvá nda ni kizí rǐnyí sè. Akódhi nda dré dhèzo kǐní mi, adrélé áyi lílí gò, kápùtrá dré adrézó apfòle sílása.

²¹ Dì Yésu dré akódhi ni atá ni lizizó tàzoá dhi: «Tà kòdhi 'o akódhi kònini vwàle ángopí?» Atá ni logó dhi: «Kídhólé akódhi ni anzì lésè.

²² Vésè be bí, tirí nda lebhé akódhi àtsí na yà,

kó ngalè yí na, kitswázó akódhi ni pfu dràle dhi bvó. Di mí kòkitswá dhi, mí kòbhà àma ki kizà àma ki ledézó wà!»

²³ Di Yésu tà drá dhi: «Mí adré tàá dhi, má kòkitswá yà dhi? Gíká rìnyí íbe kitswázó tà títi dhi ki 'o dhya adrélépi áyi ka'í dhi dré.»

²⁴ Gbǎ kòdhwa, mvámvá nda ni atá dré yòzoá dhi: «Má adré ka'íá! Di, mí kòledé ma, áma tà ka'íka'í nda dré adrélé yà yà dhi sè!»

²⁵ Yésu kònò mónnyá zyandre nda ì adré tá aralé àyi velé dhi dre dhi, dré ligízó tirí kònzi nda be, tàzoá dhi: «Mí, tirí adrélépi móndí 'o atsalé ábhábhá ro ìndi bíbhálé íbe kùdúkùdu ró ni, má adré tàá mí dri dhi, mí pfò mvámvá kònìdhi lésè! Mí kògò tàdzí file lána ko!»

²⁶ Di tirí nda dré trèzo, mvámvá nda ni kizízó rìnyí sè gò, pfòzo lásà lile. Mónnyá nda ì kònò mvámvá nda adrérà'a ayilé àbvò tìni dre dhi, àyi ki àruka ì dré tàzoá dhi: «Drà dre.»

²⁷ Di, Yésu dré akódhi ni drígá rùzo tingázóá gò, akódhi dré áyi totózó áyi pá dri.

²⁸ Bvóá dhi, Yésu ì kònzi bhàna lebèbhá ni íbe adrélé àyi pátí dre dhi, ì dré akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «Mà kitswá tá tirí kònzi nda kònàdhi ni dro bwà ko àdho tà sè?»

²⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «À kitswá ngbà 'í tirí kònzi kárá be kònìni dhi ki dro pfòle tà zìma Gíká tí dhi sè.»

Yésu gò áyi dràma ni tà longó, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be

(À kònò kpà Mátáyò 17:22-23; Lúkà 9:43b-45)

³⁰ Ɔ kòtayí àrà nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé lavúlé bvò Gàliláyà àdhya 'ásè. Yésu lè tá à kònǐ àyì tá kònàle dhi ko.

³¹ Tàko ko, adré tá tà tadhá áyì lebèbhá ì dré, adrézó tàá dhi: «À nì Mòndí nì Mv́á nì lefè kàribhá ì drígá. Ɔ dré akódhi nì pfùzo dràle gò, kítú na àmvolésè dhi, dré ngàzo dràdrà 'ásè.»

³² Dì, kúlí nda kì àndu fì tá ína àyì drína ko. Ɔ adré tá kpà ngá ro tà nda nì lizima Yésu tí dhi sè.

Dhya kàdrì lavúlé dhi àdhi 'ì?

(A kònò kpà Mátáyò 18:1-5; Lúkà 9:46-48)

³³ Gò ì dré lizo tsàle Kàpàrànwúmà na. Ɔ dré tá adrérà'a dzó na dhi 'á dhi, Yésu dré lizizóá áyì lebèbhá ì tí dhi: «Láti 'á dhi, m̀ adré tá tà kayí àmì kòfalésè àdho tà dri?»

³⁴ Dì, ì dré kúlí logózó ko. Tàko ko, ì adré tá àyikya tà kayí nizoá ngalè dhya kàdrì lavúlé àyì kòfalé dhi àdhi 'ì ya dhi.

³⁵ Dì Yésu kòlirí dre dhi, dré áyì lebèbhá mudrì-drì-rì nda kì azizó, tàzoá àyì dré dhi: «Dhya àlo kàdré leá adrélé drìdrì m̀ndí ì kòfalé dhi, lè akódhi nda kàdré dhya bvólé ro àyì tí tí dhi ì kòfalé, ìndì m̀aràbà àyì tí tí dhi kya ró.»

³⁶ Gò dré mvámvá àlo dhi nì adózó bhàle àyì kì kító 'á. Kádó akódhi nda rùle í drígá dre dhi, dré tàzoá àyì dré dhi:

³⁷ «Dhya ángùdhi adrélépi mvámvá kònìdhi tìni dhi nì ka'ì dòle dóro áma rú sè dhi, adré áma tàndì nì ka'ì kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dòle dóro dhi, adré ngbà 'í áma ka'ì kòdhya ko, adré kókpà dhya áma amùlepi dhi nì ka'ì kòdhya.»

Dhya adrélépi ru pfu àma íbe ko dhi, àma ki àlo 'i

(A kònò kpà Lúkà 9:49-50)

³⁸ Gò Yòwánì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mà nò tá agó àlo dhi adrérà'a tírì kònzi kì dro ámi rú sè. Dì mà dré akódhi nda nì logázó, dré tá adrélé àma ki àlo 'i ko dhi sè.»

³⁹ Dì, Yésu logó dhi: «Mì logá akódhi ko. Tàko ko, dhya àlo tà líndrìga ró dhi nì 'òlepi áma rú sè dhi, kítswá ndirì gòle áyì alá tà ta kònzi má rú bwà ko.

⁴⁰ Angyá ko, dhya ángùdhi adrélépi ru pfu àma íbe ko dhi, àma ki àlo 'i.

⁴¹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi ndìndì kópò yí àdhya nì fe àmi dré mvùle, mì dré adrélé mónnyá Krísto àdhya 'i dhi sè dhi, akódhi nda nì làgí ína nì kisé bàti.»

Tà adrébhá móndí kì 'o ledhélé tàkonzì na dhi

i

(A kònò kpà Mátáyò 18:6-9; Lúkà 17:1-2)

⁴² «Dì, dhya àlo kàdré ína ànzimvá adrébhá áma ka'í kòni kì àlo 'o dhèle tàkonzì na dhi, dóro nì tá kírà kàdrì 'ìle akódhi nda kembé gò, akódhi nì bhèzo dràle yíandre na dhi.

⁴³ Àmi drìgá kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kòli ámi drìgá nda. Angyá ko, mí dré file lídrì kóná vèsè kólyá dhi na ngbà 'í drìgá be àlo dhi dóro lavùlé, mí dré lile líferò àtsí nì dré adrézó adrálé ko dhi na drìgá be rì dhi rúsè. [

44 †]

45 Ámi pá kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kòlì ámi pá nda. Angyá ko, mí dré file lídrì na ngbà 'í pá be àlo dhi dóro lavúlé, ámi bhèle líferò na pá be rì dhi rúsè. [

46 §]

47 Ámi mǐ kàdré kó ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kàngí ámi mǐ nda. Angyá ko, mí dré file Gíká ni Opì na ngbà 'í mǐ be àlo dhi dóro lavúlé, ámi bhèle líferò na mǐ be rì dhi rúsè.

48 Kònàle dhi, <kùbhú adrèbhá àbvò nya dhi ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhi adrá kpà ko na.>*

49 A ni móndyá títi dhi ki tà ka'íka'í tabhǐ àtsí sè, ì kàdréró tà'í íbe àyi léna.

50 Tà'í ngá dóro 'i. Dì, tà'í ni aswaaswa kòtì akílé lásà dhi, mǐ ni kitswá logóá ngíni? Lè mǐ kàdré tà'í íbe àmi ki tàndì ì léna, adrézó kpà tà kìdrìkìdri íbe àmi kòfalé.»

10

Yésu tadhá tà tòkó tingama ni tà dri

(A kònò kpà Mátáyò 19:1-12; Lúkà 16:18)

¹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo bvò Yùdáyà àdhya na gò, zyàle tsàle Yòròdánè ni ta'á

---

† 9:44 9:44 Wárágà Gíká ni Kúlí tisizo àyi dri dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Kònàle dhi, kùbhú adrèbhá àbvò nya dhi ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhi adrá kpà ko na.] § 9:46 9:46 Wárágà Gíká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Kònàle dhi, kùbhú adrèbhá àbvò nya dhi ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélépi kòle dhi adrá kpà ko na.] * 9:48 9:48 A kònò Èsáyà 66:24.

na. Mónde zyandre dhi ì dré gòzo ru kimó akódhi làga gò, dré kidhózó adrélé àyi ki tadhá, ànzyà gà dré adrélé 'òle dhi tìni.

² Gò Fàrìsáyò àruka ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, kìtswálé akódhi ni tabhì litílé. Di ì dré lizízóá tíá dhi: «Àma ki tátírítrí kúlí ka'ì, agó kòtingá àyi tòkó dhi 'í?»

³ Akódhi logó àyi dré dhi: «Mósè fè tòlí àmi dré 'òzoá ngíni?»

⁴ Ì logó drá dhi: «Mósè ka'ì tá dhi, agó kòtisì wárágà àyi tòkó ni tingázó gò, mùzoá nzìle.»

⁵ Yésu logó àyi dré dhi: «Mósè tisì tá ína tòlí nda kòdhi àmi dré, àmi ki togó dré adrélé tòmbátòmba dhi sè.

⁶ Di, ngá títi dhi ki bhàma ni kidhoma 'á dhi, <Gìká bhà tá àyi agó i tòkó be.>^{*}

⁷ <Àsà dhi, agó ni àyi atá ni tayí àyi andre be, ru amúzó àyi tòkó be gò,

⁸ àyi rìti nda ì dré atsázó rúbhá àlo ró.>† Di ì gò véle adrélé rì ko. Be ró dhi, àyi ngá àlo 'i.

⁹ Àsà dhi, lè mónde ì kòlanzí ngá Gìká dré amulé ni dhi ko.»

¹⁰ Amvolásà, ì kòfì dzó na dre dhi, akódhi ni lebèbhá ì dré gòzo akódhi ni lizí tà nda dri.

¹¹ Akódhi logó àyi dré dhi: «Agó ángùdhi àyi tòkó ni tingálépi gò gòzo tòkó àzya adó mòle dhi, adré ína múná tà 'o tòkó ni àlo nda rú.

¹² Kòdhi íbe dhi, tòkó ángùdhi àyi agó ni tayílépi gò gòzo agó àzya mo dhi, adré kókpà múná tà 'o.»

---

^{*} **10:6 10:6** A kònò Kidhoma 1:27; 5:2. † **10:8 10:8** A kònò Kidhoma 2:24.

*Yésu zi tà tani Giká tí ànzimvá i dri
(A kònò kpà Mátáyò 19:13-15; Lúkà 18:15-17)*

¹³ Kĩtú àlo dhi, móndí ì adré tá àyi kì ànzimvá kì adrì alìzo àyi íbe Yésu vélé, kòtabèró àyi, tà tani zìzo Giká tí àyi dri be dhi bvó. Dì, akódhi nì lebèbhá ì dré àyikya lawàzo móndyá nda i dri tà nda sè.

¹⁴ Yésu kònò tà nda dre dhi, akódhi nì togó dré aswázó gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tayí ànzimvá kòni i alìle má vélé. Mì logá àyi ko. Angyá ko, Giká nì Opì móndyá adrébhá àyi nda i tìni dhi i dré.

¹⁵ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi Giká nì Opì ka'í ànzimvá kya tìni ko dhi, kitswá tādzi file lána ko.»

¹⁶ Gò dré ànzimvá nda kì adózó rùle í drígá, àyi drígá bhàzo àyi àlo àlo títí dhi i dri, tà tani zìzo àyi dré.

*Yésu i agó àlo ngá líyí ro dhi be dhi
(A kònò kpà Mátáyò 19:16-30; Lúkà 18:18-30)*

¹⁷ Yésu kònga adrélé lile láti 'àsè dre dhi, agó àlo dhi dré arázó adhéle àyi kórókó tìti akódhi kandrá, akódhi nì lizízó tàzoá dhi: «Dhya dóro adrélépi tà tadhá nì, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi nì kisú dhi?»

¹⁸ Yésu logó drá dhi: «Mí adré áma zi dhya dóro dhi ró àdho tà sè? Dhya adrélépi dóro dhi yókódhó, ngbà 'í Giká 'i kalóma.

¹⁹ Mí nì tà tatrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi i be: «Lè mí kòpfu móndí drále ko. Mí kò'o múná tà ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà móndí rú kìnzò sè ko. Mí kòdo móndí kì ngá túrúpú sè

ko. Mí kàdré ámi atá ni lindrì bha ámi andre be.>‡»

²⁰ Di agó nda tà drá dhi: «Tadhálépi, má likí tòlí nda kòdhi i títi, kìdhólé má dré tá adrérà'a kàdhúra ro dhi 'á.»

²¹ Yésu dré akódhi ni nòzo lèle sè wě gò, tàzoá drá dhi: «Tayí ngbà 'í mí dré tà àlo kòdhyà: Mí lè ámi ngá títi dhi ki lagí, làfa ni ni lanzizó lemerèbhá i dré gò, mí kàdréro ngá làgí be kàdrì dhi íbe bhù na. Di mí alì adrélé áma lebè.»

²² Agó nda kòyi kúlí nda i dre dhi, akódhi ni mibhalé dré atsázó kizà ro. Gò dré ngàzo lèle kizà be tò, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhi sè.

²³ Yésu dré áyi alázó áyi lebèbhá ki no gò, tàzoá àyi dré dhi: «Ngábhá ki fíma Gíká ni Opì na dhi kòkóròko!»

²⁴ Gò akódhi ni lebèbhá nda ki líndrì dré gàzo gagà kúlí nda sè. Di, Yésu dré gòzo tàá dhi: «Áma ànzi i, fíma Gíká ni Opì na dhi kòkóròko!

²⁵ Ngá líyí ni fíma Gíká ni Opì na dhi ína kòkóròko lavúlé, kàmílò dré lavúlé sèndánì ni bhálé 'ásè dhi rúsè!»§

²⁶ Di akódhi ni lebèbhá nda ki líndrì dré gàzo véle wáláká ni ni lavú gò, i dré adrézó liziá àyi kòfalésè dhi: «Kàdré kònìni dhi, àdhi ni kitswá lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisé nì?»

²⁷ Yésu dré àyi ki nòzo dhi gò, tàzoá àyi dré dhi: «Móndí i mìlèsè dhi, tà nda kòdhi tà kitswá lé 'òle bwà ko dhi 'i. Di, Gíká adrè ína tà nda ni no

‡ 10:19 10:19 A kònò Pfòma 20:12-16; Dùtèrònómè 5:16-20.

§ 10:25 10:25 «Kàmílò» kònìdhi, kà'wá kàdrì dònjí tíni dhi 'i.

kònìni ko. Akódhì m̀lèsè dhi, tà àlo kitswálé 'òle bwà ko dhi yókódhó.»

²⁸ Gò Pétèró dré tàzoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mà tayí tà tíí dhi ì adrézó ámi lebè.»

²⁹ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi áyi dzó 'ì yà, áyi adrúpi ì 'ì yà, áyi amvúpi ì 'ì yà, áyi andre 'ì yà, áyi atá 'ì yà, áyi ànzi ì 'ì yà, kó ngalè áyi amvú ì 'ì yà dhi kì tayílépi áma tà sè ìndì Rúbí Tani ni tà sè dhi,

³⁰ a ni ngá nda kì vúdrì kisú tsàle vèsè be nyadhi-nzi lókyá kònìdhi sè. A ni dzó kì kisú, adrúpi íbe, amvúpi íbe, andre íbe, ànzi íbe, amvú íbe, túmání tà adrézó áyi m̀ pfo dhi íbe. Kòdhi íbe dhi, a ni kókpa lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú lókyá adrélépi alìle dhi sè.

³¹ Dì, móndí bí adrébhá drìdrì nyànomvá dhi kì go adréle bvólé ro. Móndí bí adrébhá bvólé ro nyànomvá dhi kì go adréle drìdrì.»

Yésu gò tódhyá áyi dràma ni tà longó, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be

(A kònò kpà Mátáyò 20:17-19; Lúkà 18:31-34)

³² Ì dré tá adrérà 'a mbàle Yèrúsalemà na dhi 'á dhi, Yésu adré tá lile áyi lebèbhá ì kandràna. Áyi nda kì togó adré tá gàle tirì dré. Móndyá adrébhá lile àyi vèsè dhi ì adré tá kpà ngá ro. Dì Yésu dré gòzo tódhyá áyi lebèbhá mudrí-drì-rì nda kì dri gàrà dri gò, kídhózo adréle tà adrébhá 'òle atsálé ì rú dhi kì ta àyi dré.

³³ Tà dhi: «Mì yi rè ká! Mà adré mbàle Yèrúsalemà na. Kònàle dhi, à ni Móndí ni Mvá ni lefè kòwánà kàdrì ì drígá tátírítrí kúlí tadhábhá

íbe. Ɔ dré tà ƚòzo akódhi dri kitswálé dràdrà sè gò, akódhi ni fèzo pàgánò i drígá.

³⁴ Ayi nda i dré akódhi ni gùzo, túsú lufúzó mǎá, tswàzoá gò, pfùzoá dràle. Di kítú na àmvolésè dhi, dré ngàzo dràdrà 'ásè.»

Tà Yàkóbhò i Yòwánì be dhi i dré zìle Yésu tí dhi

(A kònò kpà Mátáyò 20:20-28)

³⁵ Gò Yàkóbhò i Yòwánì be, Zèbèdáyò ni ànzì i ró dhi, i dré àyi ki kisízo ànyi Yésu làga, tàá drá dhi: «Tadhálépi, mà adré làá mí kò'o tà mà dré dra zìle mí tí dhi àma dré.»

³⁶ Yésu tà àyi dré dhi: «Mì adré làá má kò'o àmi dré àdho tà kòdhya?»

³⁷ Ɔ logó drá dhi: «Ámi Opì mǎlanzìlanzì ro dhi na dhi, mí kòbhà àma lǎrǎlé mí làga: àlo ni ámi dríágó lésè, àzya ni ámi lǎdzí lésè.»

³⁸ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì nǎ tà mì dré adrélé zìle kòdhi ko. Mì ni kitswá tsì kópò kizà àdhya má dré adrélé 'òle mvùle dhi ni mvu bwà? Mì ni kpà kitswá bàtísimò kizà àdhya má dré adrélé 'òle dòle dhi ni do bwà?»

³⁹ Ɔ logó drá dhi: «Mà ni kitswá.» Di Yésu tà àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, mì ni kópò má dré dra mvùle dhi ni mvu, adrézó kpà bàtísimò má dré dra dòle dhi ni do.

⁴⁰ Di, kàdré ína móndí dra bhàle lǎrǎlé áma dríágó lésè yà, kó ngalè áma lǎdzí lésè yà dhi ki tà sè dhi, tà nda kòdhi nò ma ko. Gǎká ledé lǎrǎrà nda i dhya dré kipèle kitswálé lǎrǎlé dríá dhi i dré.»

41 Yésu ni lebèbhá mudrí àruka dhi ì kòyi tà zìle nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó Yàkóbhò ì rú Yòwánì be.

42 Dì Yésu dré àyi ki azízó tíí gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì nì tàle dhi, dhya adrélé nòle mónnyá bvò kòndi àdhya ki kàdrì ì ró dhi ì adré àyikya òpì nya àyi dri rìnyí sè dhi be. Ayi ki dhya kàdrìkàdrì dhi ì adré kpà tà 'o adrézó àyi ki rìnyí tadhá àyi dré.

43 Dì, adré leá dhi, tà nda kàdré kònìni àmi kòfalé ko. Be ró dhi, lè dhya ángùdhi adrélépi leá atsálé kàdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi ki màrábà ro.

44 Lè kpà dhya ángùdhi adrélépi leá adrélé drìdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi tíí dhi ki màrábà ro.*

45 Tàko ko, Móndí ni Mvá alì bvò dri, móndí ì kàdréró tà 'o í dré dhi bvó ko. Be ró dhi, alì ína kitswálé tà 'o móndí ì dré dhi bvó. Alì kpà kitswálé àyi lídrì fe ngóro làgì kàdrì fèle móndí zyandre dhi ki apázó tàkonzì lésè dhi tíni.»

*Yésu tídrí Bàràtìmáyò mì kùdúkùdu ró dhi
(A kònò kpà Màtáyò 20:29-34; Lúkà 18:35-43)*

46 Gò Yésu ì dré tsàzo Yèrikò na lebèbhá ni íbe, ì dré tá adrérà'a apfòle bhàandre nda lésè móndí zyandre íbe dhi 'á dhi, agó àlo mì kùdúkùdu ró rú be Bàràtìmáyò, Tìmáyò ni mvá ro dhi, lírí tá láti làga adrélé ngá zi móndí ì tí.

47 Akódhi nda kòyi Yésu Nàzàrètà lésè dhi adré tá lavulé dhi dre dhi, dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Yésu, Dàwíđì ni Mvá, mí bhà áma kizà wà!»

* **10:44 10:44** «Màrábà» kònèdhi, móndí gile kitswálé àzi 'o àyi líyí dré dhi 'i.

⁴⁸ Mónde bí dhi ì dré adrézó tetrélé akódhi dri, kòtayíró kúlí adrézó kíri. Di, dré gòzo véle adrélé kúlí loyó wáláká ni ni lavú: «Dàwídi ni Mvá, mí bhà áma kizà wà!»

⁴⁹ Gò Yésu dré áyi kikízó tàá dhi: «Mì azi akódhi.» Di ì dré mì kùdúkùdu nda ni azizó, tàzoá drá dhi: «Mí tsi togó! Mí nga! Akódhi adré ámi zi.»

⁵⁰ Di akódhi dré áyi kítá bhèzo gàrà dri, áyi totózó pá dri gò, alìle Yésu véle.

⁵¹ Yésu dré akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Mí adré leá má kò'o mí dré àdho tà kòdhya?» Mì kùdúkùdu nda logó drá dhi: «Rábbi, má lè ngá nòle!»

⁵² Di Yésu tà drá dhi: «Mí lì! Ámi tà ka'íkà'í tidrí mì dre.» Gbá kòdhwa, akódhi dré kídhozó adrélé ngá no gò, dré ngàzo adrélé Yésu ni lebè láti 'ásè.

11

Yésu fì Yèrúsalémà na ópí tìni

(A kònò kpà Mátáyò 21:1-11; Lúka 19:28-40; Yòwánì 12:12-19)

¹ Yésu ì dré tá adrérà'a 'òle tsàle Yèrúsalémà na dhi 'á dhi, ì dré tsàzo ànyi bhà rú zile Bètèfágè ìndì Bètàníyà dhi ì kandrá, ànyi kòngó Olívè fa kya làga. Gò Yésu dré áyi lebèbhá rì dhi kì mùzo lile dridrì,

² tàzoá àyi dré dhi: «Mì lì bhà àmi kandrá kònàdhi léna. Mì kòfi lána dre dhi, mì ni ndiri púndà mvá 'ìle, à dré dhu rè mbàzo driá ko dhi ni kisú. Mì atrì akódhi, alìzo ába má véle.

³ Dhya àlo kòlízí àmi tí dhi, <Mì adré 'òá kònìni àdho tà sè?> ya dhi, mì kòtà drá dhi: <Mírì adré làá nì. A ni dra akódhi ni logó kònwa mbèlè.>»

⁴ Dì ì dré lizo púndà mvá nda ni kisú. A 'ì tá akódhi láti làga, dzó àlo dhi tí. Ì dré tá adrérà'a akódhi ni atrì dhi 'á dhi,

⁵ móndí àruka kònàle dhi ì dré lizízóá àyi tí dhi: «Mì adré púndà mvá kòdhi ni tri àdho tà sè?»

⁶ Dì ì dré kúlí logózó àyi dré ngóro Yésu dré tá tàle àyi dré dhi tìni gò, móndyá nda ì dré àyi ki tayízó lile ába.

⁷ Ì kàsé púndà mvá nda atsázó ába Yésu vélé dre dhi, ì dré àyi ki kítá bhèzo driá gò, akódhi dré mbàzo lirilé driá.

⁸ Gò móndí zyandre dhi ì dré àyi ki kítá ki lasézó láti mǐsè. Ayi ki àruka ì dré fa bí ki tonòzo amvú ì 'ásè, lebhézóá láti mǐsè, Yésu kòlavúro driásà be dhi bvó.

⁹ Dì móndyá zyandre nda ì dré adrézó lile akódhi kandrána ìndì akódhi vésè, adrélé loyóaba dhi:

«Òsánà! Tà tani kàdré dhya adrélépi alile Mírì ni rú sè dhi dri!*

¹⁰ Tà tani kàdré òpì àma ki tábhí Dàwídì àdhya adrélépi alile dhi dri!

Òsánà kàdré Giká kurú na bhù na dhi dré!»†

¹¹ Dì Yésu dré tsàzo Yèrúsalmà na gò, lile file tépelò na, ngá títí lána dhi ki no. Dì ìndró dré andrìle dre dhi sè dhi, ì dré pfòzo bhàandre nda

* **11:9 11:9** «Òsánà» kònìdhi adré làá tàle Ebèrè ti sè dhi «rúku».

† **11:10 11:10** A kònò Longó ì 118:25-26.

lésè akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi íbe, gòle ìle Bètàníyà na.

*Yésu tatrí figi fa lò'wa 'àlepi ko dhi
(A kònò kpà Mátáyò 21:18-19)*

¹² Kítú bvóá dhi sè, ì dré tá adrérà'a apfòle Bètàníyà lésè dhi 'á dhi, tàbirí dré Yésu ni 'òzo.

¹³ Akódhi dré figi fa àlo dhi ni nòzo bí ni íbe vwàvwa ro gò, dré lizo nòá ngalè í ni kitswá lò'wa kisú drilána bwà yà dhi. Di, a ni li tsàle ànyì làgá dhi, kisú ína lò'wa ni àlomvá ko. Kisú ngbà 'í bí ni ì kòdhya. Tàko ko, lókyá nda tá lókyá adrézó figi lò'wa kì dhi 'i ko.

¹⁴ Gò dré tazoá figi fa nda dré dhi: «Dhya àlo kògò véle lò'wa kisú nyàle mí drìna tàdzí ko!» Di akódhi ni lebèbhá ì yi kúlí dré tá tàle nda 'í.

Yésu dro mónnyá adrèbhá ngá lagí dhi i topfòle tépelò 'ásè

(A kònò kpà Mátáyò 21:12-17; Lúkà 19:45-48; Yòwànì 2:13-22)

¹⁵ Ì kòtsa Yèrúsalemà na dre dhi, Yésu dré fizo tépelò na gò, dré ngàzo mónnyá adrèbhá tá ngá lagí ìndì ngá gi kònàle dhi kì dro topfòle 'ásà. Dré mísá mónnyá adrèbhá tá làfa topfó dhi kya kì lebhézó bvò dri, tùmání gbólókó mónnyá adrèbhá tá kòbhòlà lagí dhi kya íbe.

¹⁶ Dré kpà ka'izoá dhi, dhya àlo kàdré ngá do lavúzó ába tépelò 'ásè dhi ko.

¹⁷ Gò dré ngàzo adrélé mónní kì tadhá, adrézó tàá dhi: «Giká ni Kúlí adrè tàá dhi:

«A ni áma dzó zi

dzó sùrú tíí dhi ì dré adrézó tà ta má be dhi ró.‡
 Dì, mì gò àmìkya dzó nda nì bha adrélé
 àrà kùgubhá ì dré adrézó àyi kì zu dhi ró!»§

¹⁸ Kòwánà kàdrì ì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì kòyi tà Yésu dré tá 'òle nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi nì pfu dràle dhi bvó. Angyá ko, ì adré tá àyikya akódhi nì ro, mónyá zyandre tíí dhi ì dré tá adrélé tà dré adrélé tadhále dhi kì yi síbhále be ngbo dhi sè.

¹⁹ Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ì dré pfòzo bhàandre nda lésè lebèbhá nì íbe.

*Tà tadhále figì fa 'yòlepi dhi nì tà dri dhi
 (A kònò kpà Mátáyò 21:20-22)*

²⁰ Drùbhì kínó, ì dré tá adrérà'a lavúlé láti 'àsè dhi 'á dhi, ì dré nòzoá dhi, figì fa nda 'yo tá tsàle kómvo nì na dre.

²¹ Dì tà Yésu dré tá tàle dhi dré agázó Pétèró léna gò, dré tàzoá drá dhi: «Rábbì, mí nò rè ká! Figì fa mí dré tatrílé kònìdhi 'yo dre!»

²² Dì Yésu dré tàzoá àyi lebèbhá ì dré dhi: «Mì kàdré Gìká nì ka'ì bàti!

²³ Má adré tà bàti ta àmì dré: Dhya àlo kàdré tàá kóngó kònìdhi dré dhi, <Mí nga kònwásè lile dhèle yìandre na> gò, dré adrézó tà kayí í léna ko, dì, adrézó ína ka'íá dhi tà í dré adrélé tàle nda nì ru 'o káyà dhi, Gìká nì tà nda nì 'o drá.

²⁴ Àsà dhi, má adré tàá àmì dré dhi: Tà ángudhi mì dré adrélé zile Gìká tí dhi, lè mì kàdré ka'íá dhi, mì kisú tà nda dre dhi, dì mì nì kisúá bàti.

²⁵ Kòdhi íbe dhi, mì kàdré àmì kì totó adrélé tà zi Gìká tí gò, mì dré adrézó tà íbe mómí àlo rú

‡ 11:17 11:17 A kònò Esáyà 56:7.
 Yèrémíyà 7:11.

§ 11:17 11:17 A kònò

dhi, lè m̀ kòtrĩ akódhi nda ni tàkonzì gò, àmi ki Atá bhù na dhi kòtrĩró kókpà àmi ki tàkonzì be dhi bvó.» [26 *]

A lizí Yésu tí ngalè akódhi ni r̀nyí angá ángolésè ya dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:23-27; Lúkà 20:1-8)

27 Ì dré gòzo tódhyá tsàlè Yèrúsalémà na. Dì Yésu dré tá adrérà'a atsilé tépelò ni bhà'álé 'àsè dhi 'á dhi, kòwánà kàdrì i tãtrítí kúlí tadhábhá i tsàlè bhàgo íbe dhi i dré alizo akódhi vélé

28 lizíá tíá dhi: «R̀nyí mí dré adrézó tà kòdhi ki 'o dhi angá ína ángolésè? Adhi fè mí dré r̀nyí adrézó tà nda ki 'o dhi nì?»

29 Yésu logó àyì dré dhi: «Má ni kókpà tà àlo dhi ni lizí àmi tí. M̀ kòlogó kúlí má tí dhi, má ni kpà tàá àmi dré ngalè r̀nyí má dré adrézó tà kòdhi ki 'o dhi angá ángolésè ya dhi.

30 M̀ tà r̀è má dré ká! Bãtìsimò Yòwánì dré fèlè dhi angá tá ína ángolésè: Gìká vélésè, kó ngalè móndí i vélésè?»

31 Gò i dré dhèzo adrélé tà kayí àyì kòfalésè, adrézó tàá dhi: «Mà kòtà dhi <Bãtìsimò nda angá Gìká vélésè> dhi, akódhi ni go lizíá àma tí dhi: <M̀ ka'ì di Yòwánì ko àdho tà sè?»

32 Dì, mà ni kitswá tsì tàá dhi <Bãtìsimò nda angá móndí i vélésè> yà dhi?» (Ì tà tá kònini, i dré tá adrélé móndyá zyandre dhi ki ro dhi sè.

* **11:26 11:26** Wáràgà Gìká ni Kúlí tisìzo àyì dri d̀rd̀r̀ dhi i lèna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Dì, m̀ kòtrĩ àmikya tàkonzì móndí i dré 'òlè àmi rú dhi i ko dhi, àmi ki Atá bhù na dhi kitswá kókpà àmi ki tàkonzì tri ko.]

Tàko ko, àyi tíí nda ì adré tá ka'íá dhi, Yòwánì tá ína pròfétà 'ì.)

³³ Dì ì dré logózóá Yésu dré dhi: «Mà nǐ ko.» Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Kàdré kònìni dhi, má kitswá kókpà tàá àmi dré ngalè rǐnyí má dré adrézó tà nda kǐ 'o dhi angá ángolésè ya dhi ko.»

12

*Pídhiǵó vǐnò líkǐbhá kònzi dhi kǐ tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 21:33-46; Lúkà 20:9-19)*

¹ Gò Yésu dré kidhózó adrélé tà tadhá àyi dré pídhiǵó sè, adrézó tàá dhi: «Agó àlo dhi bhe tá vǐnò áyi amvú na. Dré gǎrà nǐ kǐ tobhàzo kírà sè, bhú gǎzo kitswázó vǐnò lò'wa zwa gò, dzó mvumvù dhi nǐ sǐzo kitswázó amvú nda nǐ líkǐ. Dré amvú nda nǐ tayízó vǐnò líkǐbhá àruka ì drǐgá gò, lǐzo atsí na làwú làvo na.

² Lókyá vǐnò lò'wa kǐzo dhi kòkitswá dre dhi, dré áyi màrábà kǐ àlo mùzo kitswálé lò'wa ína tíni dhi nǐ adó vǐnò líkǐbhá nda ì véna.

³ Dì, ì dré àyikya màrábà nda nǐ rǐzo tswàle gò, logózóá nzǐle drǐgálé sè.

⁴ Gò amvú líyí nda dré màrábà àzya mùzo lǐle àyi véna. Dì, ì dré akódhi nda nǐ drǐ tswàzo, kanyò fèzo drá.

⁵ Amvú líyí nda dré gòzo màrábà nǐ na mu lǐle gò, ì dré akódhi nda nǐ pfùzo dràle. Dré gòzo màrábà àruka bí dhi kǐ mu gò, ì dré àruka nǐ kǐ tswàzo, àruka nǐ kǐ tupfúzó todràle.

⁶ Tayí tá ngbà 'í amvú líyí nda nǐ mváagó dré lǐle tò dhi kòdhya. Dì kùdù ro dhi, dré kpà

akódhi nda ni mùzo lile àyi véna. Adré tá kisùá dhi: «Í ni áma mváagó ni lindrì bha!»

⁷ Di, vínò likíbhá nda ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Kònàdhi dhya dra amvú kònìdhi ni kisúlèpi tàyilé ro dhi 'i. Mà kòlì akódhi ni pfu dràle, amvú dré tá kitswálé kisulé tàyilé ro nda kàdréro àma dré!»

⁸ Di ì dré ngàzo akódhi ni ru pfùle dràle gò, àbvò ni ni bhèzo amvú nda 'ásè kivì na.»

⁹ Yésu gò lizíá dhi: «Mì adré kisùá dhi, amvú líyí nda ni 'òá ngíni? Akódhi ni tsa vínò likíbhá nda ki tupfú todràle gò, gòzo amvú vínò àdhya nda ni tayí móndí àruka ì drígá.

¹⁰ Mì nà rè tà tìsìle Gíká ni Kúlí na kònìdhi ko? «Kírà dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhi, gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó àyi totó dríá dhi ró.

¹¹ Kòrìdhi tà Mírì dré 'òle ni dhi 'i. Di tà nda líndrìga ró àma mìlésè!»*

¹² Gò Yúdà ànzì ki kàdrì ì dré gòzo adrélé láti nda kitswázó Yésu ni ru dhi bvó. Angyá ko, ì nǐ tá tàle dhi, akódhi pi tá pídhígó nda àyi rú dhi be. Di, ì dré tá adrélé mónnya zyandre dhi ki ro dhi sè dhi, ì dré akódhi ni tayízó gò, lìzo.

*Kàyìsàrà, Rómà ki ópí kàdrì ni mèdáyì gìma
(A kònò kpà Mátáyò 22:15-22; Lúkà 20:20-26)*

¹³ Amvolásà dhi, ì dré Fàrìsáyò àruka ki mùzo móndí àruka ópí Èródè àdhya íbe lile Yésu véna, kitswálé akódhi ni 'o la'ìle kúlí dré tá adrélé tàle dhi ì silé dhi bvó.

* **12:11 12:11** A kònò Longó ì 118:22-23.

14 Ayi nda ì dré tàzoá drá dhi: «Tadhálepi, mà nǐ tàle dhi, mí adré tròle tà bàti rú dhi be. Mí adré kpà móndí kǐ lindrì nǐ tà kisù ko, mí dré adréle àyi kǐ no twátwa ko dhi sè. Mí adré kpà Gǐká nǐ tà tadhá tà bàti sè. Dì mí tà rè àma dré ká: Ama kǐ tǎtrírí kúlí ka'ì, à kàdré Kàyísàrà nǐ mèdáyì gǐ dhi 'í? Kó ngalè, ka'ì ko? Lè mà kàdré gǐá, kó ngalè mà kàdré gǐá ko?»

15 Dì, Yésu dré ína àyi kǐ túrúpfú tà nǐzo kyá gò, logózoá àyi dré dhi: «Mì adré áma tabhì litíle àdho tà sè? Mì afè dènári àlo dhi má dré nòle.»†

16 Dì ì dré làfa lò'wa nda nǐ fèzo drá. Gò dré lizízoá àyi tí dhi: «Móndí lindrì kònìdhi tsàle rú tisìle drǐá kònìdhi be dhi, àdhi àdhya 'i?» † logó drá dhi: «Kàyísàrà àdhya 'i.»

17 Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kàdré dì ngá Kàyísàrà àdhya nǐ fe Kàyísàrà dré, adrézó kpà ngá Gǐká àdhya nǐ fe Gǐká dré.» † kòyi akódhi nǐ kúlí nda dre dhi, àyi kǐ lindrì dré gàzo bhwábhwa akódhi nǐ tà sè.

*Tà lizíle ngangà dràdrà 'àsè dhi nǐ tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:23-33; Lúkà 20:27-40)*

18 Amvolàsà dhi, Sàdùkáyò àruka ì dré alìzo Yésu véle kitswálé tà lizí tíá. (Ayi nda ì adré tàá dhi, ngangà dràdrà 'àsè dhi yókódhó.) Dì ì tà drá dhi:

19 «Tadhálepi, Mósè tisì àma dré dhi: <Agó àlo adrélepi mvá àko dhi kòdrà àyi tòkó nǐ tayí dhi, lè adrúpi nǐ kòdo tàyítòkó nda mòle, kitswázó ànzi ti àyi adrúpi dràlepi nda dré.>‡

† 12:15 12:15 «Dènári» kònìdhi tá làfa lò'wa adrézó tà 'o àsà Rómà kǐ òpi 'àsè dhi 'i. ‡ 12:19 12:19 A kònò Dùtèrònómè 25:5-6.

20 Di àgo nzi-drì-rì adrúpi ró dhi ì tá be. Ayi ki kàyo dré tòkó àlo dhi ni mòzo gò, dràzo tólò mvá ti àko ró.

21 Adrúpi ni ni rì dré tòkó nda ni dòzo mòle gò, dré kpà dràzo tólò mvá ti àko ró. Tà nda dré kpà ru 'òzo kònini adrúpi ni ni na rú,

22 tsàle byá adrúpi ni ni nzi-drì-rì rú. Ayi títi nda ì todrà mvá ti àko ró. Kùdù ro dhi, tòkó nda dré kpà dràzo.

23 Di kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhi tú dhi, adrúpi nzi-drì-rì nda ì kòfalé dhi, tòkó nda ni adré tsítsi dhi àdhi dré? Angyá ko, àyi títi nda ì do tá akódhi mòle àyi dré tòko ró.»

24 Yésu logó àyi dré dhi: «Mì lití àmi ki tàndi ì dre, mì dré Giká ni Kúlí ì rinyí ni ìbe dhi ki nìle ko dhi sè.

25 Kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhi tú dhi, ì gò adrélé ru mo ko. Ì gò kpà adrélé àyi ki ànzi ki fe mòle ko. Be ró dhi, ì ni àyikya adré ngóro ángéló bhù na dhi ì tìni.

26 Di, kàdré ína ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà sè dhi, mì nà rè Mósè ni búkù na, tà Giká dré tá tàle drá fanzi adrélépi kòle àtsi ró dhi na dhi ko? Akódhi tà tá dhi: «Ma Giká Abàráma àdhya 'i, Isákà àdhya 'i, ìndi Yakóbhò àdhya 'i.»§

27 Di Giká nda Giká àbvò kya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ína Giká móndyá lídrì ro dhi kya 'i. Mì lití àmi tà tàndi ró dre.»

Tòlí kàdrì lavúlé dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:34-40; Lúkà 10:25-28)

28 Tátrítrí kúlí tadhábhá ki àlo kòyi àyi nda i tà kayírà'a àyi kòfalésè dre dhi, dré atógyàzoá dhi, Yésu logó kúlí àyi dré kyá. Di dré àyi kisizó ànyi akódhi làga, akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Tòlí tíí dhi i kòfalé dhi, tòlí kàdrì lavulé dhi ángùdhi 'i?»

29 Yésu logó drá dhi: «Tòlí kàdrì lavulé dhi, kònìdhi 'i: †sèrèlè ànzi i, mì yi rè ká! Mírì àma ki Gìká, Mírì 'i kalóma.

30 Lè mí kàdré Mírì ámi Gìká ni le ámi togó sè wăyi, ámi lídrì sè wăyi, ámi tà kisùkisù sè wăyi, ìndì ámi rînyí sè wăyi.»*

31 Tòlí ni rì, kònìdhi 'i: †Lè mí kàdré ámi àzya ni le ngóro mí dré adrélé ámi tàndi ni le dhi tíni.† Tòlí àzya kàdrì tòlí rì kòdhi ki lavulépi dhi yókódhó.»

32 Di tátrítrí kúlí tadhálépi nda tà drá dhi: «Tadhálépi, tà mí dré tàle kòdhi, tà bàti 'i. Mí tà kyá tàle dhi, Gìká ngbà 'i àlo kwákwá, ìndì àzya ni akódhi rúsè dhi yókódhó.

33 Adrélé Gìká ni le togó wăyi sè, tà nîni wăyi sè ìndì rînyí wăyi sè dhi, ìndì adrélé dhyá ki àzya ni le dhyá ki tàndi tíni dhi kàdrì lavulé, kà'wá tíí adrélé zàle mòbòmà ro dhi i rúsè, ìndì ngá tíí adrélé fèle Gìká dré mòbòmà ro dhi i rúsè.»

34 Di Yésu kònò akódhi logó tá kúlí tògyá sè dhi dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Mì vwàvwà ro Gìká ni Opì rúsè ko.»

Di kidhólé lókyá nda sè dhi, dhya àlo dré gòzo véle tà tabhì lizilé akódhi tí ko.

* **12:30 12:30** A kònò Dùtèrònómè 6:4-5. † **12:31 12:31** A kònò Lèvítikè 19:18.

*Mèsíyà i Dàwídi be dhi**(A kònò kpà Mátáyò 22:41-46; Lúka 20:41-44)*

³⁵ Yésu dré tá adrérà'a tà tadhá móndí i dré tépelò na dhi 'á dhi, dré lizizóá dhi: «Tátrítrí kúlí tadhábhá ì adré tàá dhi, Mèsíyà Dàwídi nì mvá 'ì dhi ngíni?

³⁶ Tàko ko, Dàwídi nì tàndi tà tá Tírí Lólo nì rinyí sè dhi:

<Mírì Giká tà áma Mírì dré dhi:
Mí alì lirílé áma driágó lésè,
tsàle lókyá má dré dra ámi kàribhá kì bhàzo
adrélé ámi pá zàle dhi 'á.>‡

³⁷ Kòdhi Dàwídi nì tàndi adré Mèsíyà nì zi áyi Mírì ro. Di Mèsíyà nda nì kitswá kpà adrélé akódhi nì mvá ro ngíningíni ró?»

Di móndyá zyandre lavulé nda ì adré tá akódhi nì yi lovó sè.

Yésu se móndí kì bí tátrítrí kúlí tadhábhá kì tà sè

(A kònò kpà Mátáyò 23:1-36; Lúka 20:45-47)

³⁸ Yésu dré rè dhu adrérà'a àyi kì tadhá dhi 'á dhi, dré tàzoá dhi: «Mì kàdré àmi kì likí tátrítrí kúlí tadhábhá kì tà sè. Angyá ko, àyi nda ì adré kánzò kàtswákàtswa dhi kì le asólé àyi rú, adrézó tatsilé ába móndí i kòfalésè. † adré làá dhi, à kàdré mòdo fe àyi dré lindrì sè ngá lagíra i 'ásè.

³⁹ † adré làá lirílé àrà lindrì àdhya lìsàmbò dzó i 'ásè dhi i 'ásè, adrézó kpà làá lirílé mísá lindrì àdhya gwányá i 'ásè dhi i làgàsè.

⁴⁰ † adré tàyítòkò kì ngá kì kàrí títi. † adré kpà tà zi Giká tí vwàvwà ro, à kònòró àyi be dhi bvó.

‡ 12:36 12:36 A kònò Longó i 110:1.

Di kítú dra tàbvó tazo dhi tú dhi, à ni tà ño àyi dri tà tândi ró.»

Ngá tàyítókó àlo lemerè ro dhi dré fèle Giká dré dhi

(A kònò kpà Lúkà 21:1-4)

⁴¹ Amvolásà dhi, Yésu dré lirizó tépelò na, àrà adrézó làfa fe Giká dré dhi kandrà, adrélé móndí zyandre dhi ki no adrérà'a àyi ki làfa bhe kpúkúbhú adrézó làfa líkí dhi na. Ngábhá bí dhi ì adré tá làfa bhe lána bí.

⁴² Gò tàyítókó àlo lemerè ro dhi dré kpà alizo làfa lò'wa nzǐ tsàtsà rǐ làgí be tsà dhi ki bhe lána.

⁴³ Di Yésu dré àyi lebhé ki azizó, tazoá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Tàyítókó lemerè ro kòdhi bhà ína kpúkúbhú na làfa kàdrì, mónnyá àruka títi dhi kya ki lavú.

⁴⁴ Tàko ko, àyi títi nda ì adó àyikya àyi ki ngá ki drǐ fèle kòdhya. Di, tòkó lemerè ro nda adó ína ngá títi í dré tá adrézó ába kitswázó adrilé ásà dhi ì fèle kòdhya.»

13

Yésu longó tépelò ni pfuma ni tà

(A kònò kpà Mátáyò 24:1-2; Lúkà 21:5-6)

¹ Yésu dré tá adrérà'a apfòle tépelò lésè dhi 'á dhi, akódhi ni lebhé ki àlo dré tazoá drá dhi: «Tadhálépi, mí nò rè dzó kàdrì gú kòni i, àyi ki kírà íbe ká!»

² Di Yésu logó drá dhi: «Mí nò tsǐ dzó kàdrì kòni ì 'í? Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à gò vélé àyi ki kírà ki àlo kisú àzya ni dri ko. A ni kírà nda ki lebhé títi kíni mi.»

*Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù ni tà tadházó dhi i
(A kònò kpà Mátáyò 24:3-14; Lúkà 21:7-19)*

³ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo mbàle kòngó Olívè fa kya drīna gò, akódhi dré lirízó àrà kitswázó tépelò no lásà bwà dhi na. Gò Pétèró, Yàkóbhò, Yòwánì, tsàle Andréyà be dhi ì dré akódhi ni lizízó àyi pátí, tàzoá dhi:

⁴ «Mí tà rè àma dré, tà nda kòdhi ki atsá ángutú ya dhi ká? Adho tà ni ru 'o drīdrī tadházóá dhi, tà títi nda ì adré 'òle ru 'o káyà dhi nì?»

⁵ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kàdré àmi ki likí dóro, dhya àlo kòlitíró àmi ko.

⁶ Tàko ko, móndí bǐ dhi ki alì áma rú sè adrélé tàá dhi, <Ma Mèsíyà 'ì!> gò, ì dré móndí zyandre dhi ki litízó.

⁷ Mì ni àdzú ki kpòrò yi ànyì, adrézó kpà àdzú ki rúbí yi làwú làvò na. Dì, mì kòtayí àmi ki togó adrélé gàle ásà dhi ko. Tàko ko, adré leá dhi, tà nda kòdhi ì kò'o rè zyà ru 'íká. Dì, lókyá kùdù atsá rè ko.

⁸ Súrú ki àdzú bhu súrú àruka íbe. Opì ki kpà àdzú bhu òpì àruka íbe. Kàdíkàdi ni bvò kosé, ìndì kàrábhò ni dhe àrà twátwa i 'ásè. Dì, tà nda kòdhi ki ngbà 'í adré ngóró tòkó ni mváaswa ni kídharma tíni.

⁹ Dì àmi ró dhi, mì kàdré àmi ki likí dóro. Tàko ko, à ni àmi ki 'o topfòle tàbvò tǎrà i 'ásè, adrézó àmi ki bhwa lísambò dzó i 'ásè. Áma tà sè dhi, mì ni àmi ki totó gùvèrènerè i kandrà ìndì ópí kàdrì i kandrà, mì kòkitswáró áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yìle dhi ki longó àyi dré be dhi bvó.

¹⁰ Tàko ko, adré leá dhi, à kòlongó rè zyà Rúbí Tani súrú títi ì dré 'íká.

11 Di, à kàdré àmi ki dri tàbvó tàle dhi, m̀ kòbhà àmi ki togó adrélé lanzile tà m̀ dré dra tàle àmi rúsè dhi dri dhi ko. Be ró dhi, m̀ kàdré ndiri tà Giká dré dra fèle àmi dré tàle lókyá nda sè dhi ni ta kòdhya. Angyá ko, m̀ ni adré tà nda ni ta àmi ko. Be ró dhi, Tirí Lólo ni adré tàá ni.

12 Móndeí ki àyi ki adrúpi ki lefè todràle kàribhá i drígá. Anzi ki atá ki kpà àyi ki ànzi ki lefè todràle. Anzimvá ki ligí àyi ki tibhá i rú, adrézó àyi ki 'o todràle.

13 Móndyá títi dhi ki togó kònze bha àmi rú áma tà sè. Di, dhya adrélépi ina togó tsi, adrézó áyi totó tátä tsàle kùdù na dhi ni adrí.»

Kizà kàdrì lavúlé dhi

(A kònò kpà Mátáyò 24:15-28; Lúkà 21:20-24)

14 «Di m̀ ni <ngá adrélé gàle gágà adrélépi ngá lólo dhi ki kizá dhi> ni no adrerà'a áyi totó àrà kitswálépi tá kàdré lána ko dhi na.* (Lè dhya adrélépi tà kòdhi ni na dhi kàdré àndu ni ni ni dóro.) Lókyá nda sè dhi, lè móndyá dra adrébhá bvò Yùdáyà àdhya na dhi i kòlapá ràle kòngó i drina.

15 Lè kpà dhya dra adrélépi áyi dzó drina dhi kàsí file dzó na, áyi ngá ki do lapázó ába dhi ko.

16 Dhya dra adrélépi amvú na dhi kògò nzile í bhàna áyi kítá kidhì àdhya ni do lapázó ába dhi ko.

17 Kítú nda i tú dhi, kizà ni adré kàdrì tòkó adrébhá 'a íbe dhi i dré, ìndì tòkó adrébhá bà fe ànzimvá i dré dhi i dré.

* 13:14 13:14 A kònò Dànyélè 9:27; 11:31; 12:11.

18 Mì kàdré tà zi Gìká tí, àmi ki lapama nda kàdréro kidhì lókyá sè ko.†

19 Tàko ko, kizà kítú nda kya ni adré kàdrì lavulé. A nò rè kizà kára be kònìni nda ko, kidhólé Gìká dré bvò bhàrà lésè atsálé ándrò kònìdhi. A kitswá kpà gòle véle nòá tàdzí ko.

20 Kònò Mírì kòki tá kítú nda ki bvó ko dhi, dhya àlo bvò dri dhi kitswá tá adrìlé bwà ko. Dì, Mírì ki ína kítú nda ki bvó mónnyá í dré zìle dhi ki tà sè.

21 Lókyá nda sè dhi, à kàdré tàá àmi dré dhi <Mì nò rè ká, Mèsíyà kònwa!> dhi, mì kòka'í ko. A kàdré kó tàá dhi <Akódhi kònàle!> dhi, mì kòka'í ko.

22 Tàko ko, mèsíyà kinzò ro dhi ki apfò pròfétà kinzò ro dhi íbe adrélé tà kàdrì líndrìga ró adrébhá àyi ki rìnyí tadhá dhi ki 'o, kòkitswá dhi, ì dré ndìndì mónnyá Gìká dré zìle dhi ki litízó.

23 Má longó àmi dré tà nda kòdhi ì títi drìdrì. Dì mì kàdré tàmgà dri.»

Móndí ni Mv́a ni agòma

(A kònò kpà Mátáyò 24:29-31; Lúkà 21:25-28)

24 «Kítú nda ì tú, kizà kàdrì nda àmvolésè dhi, <kítú ni mǐ ni atsá t́nǐmv́a ro, mbǎ gò véle mv́ele ko,

25 bhǐbhínyà ki ledhé bhù lésè, ìndì rǐnyí bhù na dhi ki ru kizí.>‡

† 13:18 13:18 Yúdà ànzì ki bvò na dhi, «kidhì lókyá» kònìdhi, lókyá kidhì ro kóná àlo na, adrélèpi gile vwàvwà ro dhi 'i.

‡ 13:25 13:25 A kònò Esáyà 13:10; 34:4; Ezèkyélè 32:7; Yòwélè 2:10; 3:4.

26 Di lókyá nda sè dhi, móndyá títi dhi ki Móndí ni Mvá ni no adrérà'a alile ndùrùku i 'ásè, rinyí kàdrì be ìndì mìlanzìlanzì kàdrì be.

27 Gò akódhì dré áyì ángéló ki mùzo lile áyì móndyá í dré zìle dhi ki kimó bvò ni pá su dhi i lésè, kìdhólé bvò ni kùdù lésè, tsàle byá bhù ni kùdù na.»

Tà tadhálé figì fa ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 24:32-35; Lúkà 21:29-33)

28 «Lè mì kàdré tà tadhálé figì fa ni tà rú dhi ni àndu ni dóro. Figì fa ni dríti kàdré atsálé màlimáli gò, bí ni dré adrézó ròle dhi, mì nǐ tàle dhi, yǐgú ànyì dhi be.

29 Kókpà kòdhi tǐni, lókyá mì dré dra tà nda kòdhi ki nòzo adrérà'a ru 'o dhi tú dhi, lè mì kònǐ tàle dhi, Móndí ni Mvá látì 'á, ndìndì àmì ki dzó tí káyà dhi.

30 Má adré tà bàti ta àmì dré: Móndyá dra adrèbhá lídrì íbe lókyá nda sè dhi i kitswá dràle títi drìdrì tà títi nda i dré dra ru 'òzo dhi kandrá ko.

31 Bhù i bvò be dhi ki akí. Di, áma kúlì i kitswá àyikya tàdzí akílé ko.»

Gìká nǐ ngbà 'í lókyá kùdù nǐ

(A kònò kpà Mátáyò 24:36-44)

32 «Di, dhya àlo nǐ ina kǐtú 'i yà, kó ngalè sàà 'i yà tà nda i dré dra ru 'òzo dhi ko. Ndìndì ángéló bhù na dhi 'i yà, kó ngalè Gìká ni Mváagó 'i yà dhi, i nǐ ko. Gìká Atá nǐ ngbà 'í nǐ kalóma.

33 Adré di lèà dhi, mì kàdré àmì ki líkì, adrézó tàmgà dri! Tàko ko, mì nǐ ngalè lókyá nda ni atsá ángutú ya dhi ko.

34 Tà nda kòdhi ngóró agó àlo adrélépi 'òle lile atsí na dhi àdhya tìni. Akódhi nda adré rinyí fe áyi màràbà àlo àlo títi dhi i dré adrézó àyi kì àzì 'o gò, dré adrézó tàá dhya adrélépi dzóti líkí dhi dré dhi, kàdré tàmbà dri. Di dré adrézó dzó nda ni tayí lizo.

35 Mì kàdré di tàmbà dri. Angyá ko, mì nì lókyá ángùdhi dzó líyí nda dré dra agòzo ásà dhi ko, gba kàdré ìndró sè yà, ngátsi kítógá sè yà, àgólòwa dré tsirà bherà'a yà, kó ngalè drùbhì sè yà dhi.

36 Di akódhi kàgò ngbõ ró dhi, mì kòtayí àmi akódhi dré kisulé adrérà'a ayí ko dhi ko.

37 Tà má dré adrélé tàle àmi dré kòndhi, má adré kpà tàá móndyá títi i dré: Mì kàdré tàmbà dri!»

14

Yúdà ànzi kì kàdrì ì ndà láti Yésu ni rùzo pfùle dràle

(À kònò kpà Mátáyò 26:1-5; Lúkà 22:1-2; Yòwánì 11:45-53)

¹ Tayí tá kítú rì gwányá Pásikà àdhya i Mápà tàkú àko dhi àdhya be dhi ì dré atsázó. Kòwánà kàdrì ì tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì adré tá láti nda kítswázó Yésu ni ru túrúpfú sè, pfùle dràle.

² Di, ì adré tá tàá dhi, ì kò'o tà nda gwányá Pásikà àdhya tú ko, móndyá zyandre dhi ì kòligíró àyi íbe ko sè.

Tòkó àlo dhi dà màlási Yésu dri

(À kònò kpà Mátáyò 26:6-13; Yòwánì 12:1-8)

³ Lókyá nda sè dhi, Yésu lì tá Bètànyà na, file Símónà atú kàrì dré tá rùle dhi ni dzó na gò, dré lirízó mísá làga kitswálé ngá nya. Gò tòkó àlo dhi dré afízó mòlàngì mvá ledélé àlàbàsterè sè, gàlepi màlàsì làgí kyàkyà dhi sè bǐ dhi be.* A ladhí tá màlàsì nda tsèrèlè nàradà sè.† Dì tòkó nda dré mòlàngì nda ni ti ñòzo gò, màlàsì nda ni dàzo Yésu dri.

⁴ Mòndí àruka adrèbhá tá dzó nda 'á dhi ì kònò tà nda dre dhi, àyi kǐ togó dré aswázó gò, ì dré adrézó tàá àyi kòfalésè dhi: «À kizá tsǐ màlàsì kòdhi àdho tà sè?

⁵ Kònò à ni tá kitswá lagíá làfa lò'wa kámá-na sè gò, làfa nda ni fèzo lemerèbhá ì dré!»‡ Dì ì dré adrézó tòkó nda ni ndrì tà tàndì ró.

⁶ Dì, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tayí tòkó kònìdhi. Mì adrè akódhi ni drǐ kizá àdho tà sè? Tà dré 'òle má dré kòdhi, tà avelépi tò dhi 'i.

⁷ Angyá ko, mì adrè ngbú adrélé lemerèbhá ìbe àmi kòfalé, ìndì mì kitswá àyi kǐ ledé lókyá ángùdhi mì dré adrélé lèle dhi sè. Dì, mì kitswá ngbú adrélé túmání má be ko.

⁸ Tòkó kònìdhi 'o tà dré tá kitswálé 'òle dhi kòdhyà. Dà màlàsì má rú drìdrì, kitswázó áma rúbhá ledé bhàle mógó na dhi bvó.

⁹ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Arà títi bvò wǎyi 'àsè à dré dra Rúbí Tani longózó dhi ì 'àsè dhi,

---

* **14:3 14:3** Alàbàsterè kònìdhi, kǐrà kemve kpírkpírì làgí be kàdrì, adrézó mòlàngì ledé ásà dhi 'i. † **14:3 14:3** Nàradà kònìdhi, dò àlo tàdzí be dóro ìndì làgí be kàdrì, adrézó màlàsì ladhí ásà dhi 'i. ‡ **14:5 14:5** A adrè tá làfa lò'wa kònì kǐ rú zi «dènári». Dènári kámá-na kònì ì tá làfa adrélé fèle mòndí àlo dré àzì 'òle kóná àlo sè dhi tí dhi 'i.

à ni kókpà tà tòkó kònìdhi dré 'òle kòdhi ni tití, akódhi nì tà kisùzo.»

Yùdásì ì yi ru kòwánà kàdrì íbe, kòleferó Yésu àyi drígá

(A kònò kpà Mátáyò 26:14-16; Lúkà 22:3-6)

¹⁰ Amvolásà dhi, Yùdásì Ísikàrìyótà, Yésu ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo dré ngàzo lile tà ta kòwánà kàdrì íbe, kitswázó Yésu ni lefè àyi drígá dhi bvó.

¹¹ Ayi nda ì kòyi tà dré tàle nda dre dhi, ì dré lenzézó ásà gò, ì dré lazízóá dhi, ì nì làfa fe drá. Dì Yùdásì dré kidhózó adrélé lókyá dóro Yésu ni lefèzo àyi drígá dhi nì nda.

Yésu ì nya gwányá Pásikà àdhya lebèbhá nì íbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:17-25; Lúkà 22:7-14, 21-23; Yòwánì 13:21-30)

¹² Gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya ni kítú ni àlo adrézó kábiligyà mvá Pásikà àdhya ni pfu dràle mòbòmà ro dhi sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré akódhi nì lizízó tàzoá dhi: «Mí adrè leá dhi, mà kòlì ngá ladhí mí dré gwányá Pásikà àdhya nì nyàzo dhi ángwà?»

¹³ Dì Yésu dré àyi lebèbhá rì dhi ki mùzo, tàzoá àyi dré dhi: «Mì lè bhàandre na. Mì nì drì si agó àlo adrélépi yì do lèdrí na dhi be. Mì dhe akódhi nda bvó.

¹⁴ Dzó dré dra fizo lána dhi na dhi, mì kòtà dzó nda nì líyí dré dhi: <Dhya tà tadhálépi dhi adrè ámi lizí: Dzó 'a kile mà dré kitswázó Pásikà nya áma lebèbhá íbe dhi ángwà?>

¹⁵ Dì akódhi nda nì dzó 'a kile kàdrì kurú na dhi nì tadhá àmi dré. A tobhà mísá ì ngá àruka

íbe tayílé lána gànzi ró. Mì kòladhí ngá àma dré kònàle.»

¹⁶ Dì akódhì nì lebèbhá nda ì dré lizo bhàandre na gò, ì dré tà títi nda kì kisúzó ngóro dré tá tàle àyi dré dhi tìni. Gò ì dré ngá ladhízó kitswázó gwányá Pásikà àdhya nì nya.

¹⁷ Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ì dré tsàzo liríle mísá làgàsè tùmání akódhì nì lebèbhá mudrì-drì-rì dhi íbe.

¹⁸ Ì dré tá adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Àmi kì àlo adrélépi ngá nya tùmání má be dhi nì áma lefè kàribhá ì drígá.»

¹⁹ Dì kizà dré àyi kì 'òzo gò, àyi àlo àlo títi dhi ì dré kìdhózó adrélé tàá drá dhi: «Zakó ína ma 'ì ko?»

²⁰ Akódhì logó àyi dré dhi: «Akódhì nda àmi mudrì-drì-rì nì kì àlo 'i. Akódhì dhya adrélépi mápà so má be sǎnì àlo na dhi 'i.

²¹ Tà bàti ró dhi, Móndí nì Mv́a nì li dràle ngóro tìsìle akódhì nì tà dri Gìká nì Kúlí na dhi tìni. Dì, kizà nì ína adré kàdrì dhya dra Móndí nì Mv́a nda nì lefèlepi dhi dré! Dóro nì tá dhya nda nì tìle ko dhi.»

Mìrì nì rúbhá ì kàrí nì be dhi

(À kònò kpà Mátáyò 26:26-30; Lúkà 22:14-20;

1 Kòrìtòbhá ì 11:23-25)

²² Ì dré tá adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré mápà adózó, tà tani zizo dríá Gìká tí gò, nòzoá fèle àyi lebèbhá ì dré gò, tàzoá dhi: «Mì do nyàle. Kònìdhi áma rúbhá 'i.»

²³ Dré kpà kópò adózó, àwoyà tàzo Gìká dré gò, fèzoá àyi dré. Dì àyi títi nda ì dré mvùzoá.

24 Dré tàzoá àyi dré dhi: «Kònìdhi áma kàrí adrélépi tà Gìká dré bhàle ru yìzo móndí ìbe dhi ni 'o kítswálé tíí dhi 'i. Kàrí nda ni kutú móndí zyandre ì dré. §

25 Má adré tà bàti ta àmi dré: Má gò vélé vínò mvu ko, tsàle kítú má dré dra vínò tídhí ro dhi ni mvùzo Gìká ni Opì na dhi tú.»

26 Dì ì dré longó ngòzo lenzézó Gìká ni rú sè gò, ì dré pfòzo lìle mbàle kòngó Olìvè fa kya drìna.

*Yésu longó dhi, Pétèró ni áyi ga
(A kònò kpà Mátáyò 26:31-35; Lúkà 22:31-34;
Yòwánì 13:36-38)*

27 Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi tíí, mì ni áma tayí adrélé kalóma. Tàko ko, Gìká ni Kúlí adré tàá dhi:

«Má ni kábilígyà líkílépi ni tswa dràle gò, à dré kábilígyà nda kí 'òzo ayílé.»*

28 Dì, má kònga mána dràdrà 'àsè dre dhi, má ni lí drìdrì àmi kandrána Gàlìláyà na.»

29 Dì Pétèró tà drá dhi: «Tágba móndyá tíí dhi ì kòtayí mì yà dhi, má kítswá mána ámi tayí tàdzí ko!»

30 Yésu logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Ndìndì ngátsi ándrò kònìdhi sè, drìdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo vésè be rì dhi kandrá dhi, mí ni mína áma ga vésè be na.»

31 Dì, Pétèró gò logóá drá rìnyí sè dhi: «Tágba kòkítswá mà dré dràzo tùmání mí be yà dhi, má kítswá tàdzí ámi ga ko.» Gò Yésu ni lebhèhá àruka tíí dhi ì dré kókpà tàzoá kònìni.

§ 14:24 14:24 A kònò Pfòma 24:8; Yèrèmiyà 31:31-34. * 14:27 14:27 A kònò Zàkàriyà 13:7.

*Yésu zi tà Gìká tí Gètèsèmánì na
(A kònò kpà Mátáyò 26:36-46; Lúkà 22:39-46)*

³² Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni íbe tsàlè àrà rú zìlè Gètèsèmánì dhi na. Gò dré tàzoá àyì dré dhi: «Mì lírì kònwa, má kòlìró adrélé tà zi Gìká tí.»

³³ Dré Pétèró ki drizo Yàkóbhò íbe ìndì Yòwánì be í vèsè. Gò akódhi ni togó dré kìdhózó adrélé kizà nya, adrézó lanzìlè lavúlè.

³⁴ Dì dré tàzoá àyì dré dhi: «Áma togó adrè ñòlè kizà dré, tsàlè ndìndì dràdrà mìlè. Mì kàdré kònwa, adrélé tàmbìga dri.»

³⁵ Kòlì vwàlè àyì rúsè tsà dre dhi, dré dhèzo kìnì mi adrélé tà zi Gìká tí, kòkìtswá mìlásà dhi, lókyá kizà àdhya nda kòngaró í rúsè be dhi bvó.

³⁶ Adré tá tàá dhi: «Ábbà, Tátá, mì rìnyí íbe kìtswázó tà tídí dhi ki 'o. Mí kòdo kópò kizà àdhya kòdhi má vélèsè wà. Dì, mí kò'o tà má dré adrélé lèlè dhi kòdhya ko. Be ró dhi, mí kò'o tà mí dré adrélé lèlè dhi kòdhya.»

³⁷ Gò dré gòzo àyì lebèbhá nda i véna, àyì ki kisé ayí na. Dré tàzoá Pétèró dré dhi: «Sìmónà, mí adrè ayí ko? Mí kìtswá tá tsì adrélé tàmbìga dri ngbà 'í sàà àlò bwà ko?

³⁸ Lè mì kàdré tàmbìga dri, adrélé kpà tà zi Gìká tí, kòtayíró àmi tà dré tabhìlè, àmi ki 'òzo dhèlè tàkonzì na dhi ko. Bàti, dhyá ki togó àtsi ró adrézó tà dóro 'o. Dì, dhyá ki rúbhá ína yàyà.»

³⁹ Yésu dré gòzo tódhyá lèlè tà zi Gìká tí ngóro dré tá zìlè drìdrì dhi tìni.

⁴⁰ Gò dré gòzo tódhyá gòlè àyì ki kisé ayí na, àyì ki mì dré tá adrélé ayí ro dhi sè. Dì ì nì tá vélé ì ni kúlí logó drá ngìni ya dhi ko.

41 Bvoá dhi, dré gòzo gòle áyi lebhèbhá nda i véna vésè ni na sè, tàá àyi dré dhi: «Mì adré dhu rè ayí ko, adrézó lovólé? Kitswá dre. Lókyá atsa dre. Mì nò rè ká! A adré 'òle Mónde ni Mvá ni lefè tàkonzìbhá i drígá.

42 Mì nga, mà kòlìró! Dhya adrélépi áma lefè dhi atsa dre!»

Yésu ni rùma

(A kònò kpà Màtáyò 26:47-56; Lúka 22:47-53; Yòwánì 18:3-12)

43 Gbã kòdhwa, Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, Yùdásì, akódhi ni lebhèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo dré atsázó. Adrì tá í vésè móndí zyandre angábhá kòwánà kàdrì i, tátrìtrì kúlí tadhábhá i ìndì bhàgo i vélésè dhi i be. Ayi nda ì ru tá sápi i fa ìbe àyi drígá.

44 Yùdásì adrélépi 'òle Yésu ni lefè nda tà tá àyi dré dhi, í ni akódhi àdhi 'i yà dhi ni tadhá àyi dré dhi kònìni: «Dhya má dré dra kamulé dhi, akódhi 'i. Mì kòru di akódhi, drìzoá lizo ába, adrézó líkiá dóro.»

45 Di Yùdásì nda dré ndiri áyi kisízó ànyi Yésu làga, tàá drá dhi: «Rábbì!» Dré akódhi ni kamúzó.

46 Gò móndyá nda ì dré dhèzo Yésu dri, akódhi ni ru.

47 Di, dhya adrébhá tá Yésu làga dhi ki àlo dré ngàzo áyi sápi asé gò, kòwánà ki kàdrì ni màràbà ni bí bvwàzo kìle.

48 Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Ma vo kùgú 'i gò, mì dré adrézó alìle sápi ìbe ìndì fa ìbe kitswá lé áma ru ni?»

49 Kítú àlo àlo tíí ì sè dhi, má adré tá àmi kòfalé, adrélé tà tadhá tépelò na dhi, mì ru tá ma ko. Dì, tà kòdhi ì atsá kònìni, kitswálé tà tisìle áma tà dri Giká nì Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvó.»

50 Gò akódhi nì lebèbhá tíí dhi ì dré akódhi nì tayízó lapázó.

51 Kàdhúra àlo kítá asólépi í rú ngbà 'í àlo dhi dré ngàzo adrélé Yésu nì lebè. A adré tá 'òle akódhi nì ru ká,

52 di, dré lapázó ràle bvólílí ro, kítá ína nì tayí.

Yésu pfo kòwánà kì kàdrì ì kandrà bhàgo kàdrì íbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:57-68; Lúkà 22:54-55, 63-71; Yòwánì 18:13-14, 19-24)

53 Gò ì dré Yésu nì drizo lìzo ába kòwánà kì kàdrì bhàna. Dì kòwánà kàdrì ì, bhàgo ì ìndì tátítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì dré ru kimózó tíí kònàle.

54 Dì Pètèró ro dhi, lebè tá ína Yésu lárá ro, tsàle byá kòwánà kì kàdrì nda nì bhà'álé na. Dré fizo lirílé tépelò líkíbhá ì kòfalé, adrélé àtsí yo àyi íbe.

55 Kòwánà kàdrì nda ì bhàgo kàdrì nda íbe tíí dhi ì adré tá tà adrélé tàle Yésu rú dhi kì nda, kitswázó akódhi nì 'o dràle dhi bvó. Dì, ì kisú tá àyikya tà àlo ko.

56 Mòndí bí dhi ì adré tá tà ta akódhi rú kinzò sè. Dì, tà ì dré adrélé tàle nda ì kisú tá ru ko.

57 Gò mómódí àruka ì dré ngàzo tà ta akódhi rú kinzò sè kònìni:

58 «Má yi akódhi adrèrà'a tàá dhi: <Má nì tépelò mómódí ì dré sile nì kònìdhi nì pfu, gòzo àzya nì mómódí ì dré sile nì ko dhi nì si kítú na àmvolésè.>»

59 Di, ndìndì tà ì dré tàle akódhi rú nda kisú ína ru ko.

60 Gò kòwánà ki kàdrì dré ngàzo áyi totó àyi kandra, liziá Yésu tí dhi: «Mí logó mína kúlí tà dhya kòni ì dré adrélé tàle mí rú kòdhi ì sè ko?»

61 Di, Yésu adrè tá ína kírì, kúlí logó àko ró. Gò kòwánà ki kàdrì nda dré gòzo liziá tíá dhi: «Mì Mèsíyà, Gĩká kitswálépi rúku sè dhi ni Mvágó 'ì?»

62 Yésu logó drá dhi: «Ma 'ì. Di mì ni Mòndí ni Mv́ ni no adrérà'a lírìlé Gĩká rĩnyí líyí ni dríágó lésè. Mì ni kpà akódhi ni no adrérà'a agòle ndùrùku bhù na dhi ì 'ásè.»

63 Di kòwánà ki kàdrì nda dré áyi kítá lasízó kizà dré gò, tàzoá dhi: «Mà ni di go vélé mòndí àruka kitswábhá tà ta akódhi rú dhi ki nda àdho tà sè?»

64 Mì yi làdhá dré dhàle Gĩká rú kòdhi àmi ki bíbhále sè dre. Mì adrè di kisúá ngíni?» Di àyi títi nda ì dré tà ñòzo akódhi dri kitswálé dràdrà sè.

65 Gò àyi ki àruka ì dré ngàzo adrélé tùsú lufú akódhi mi. Ì dré akódhi ni mĩ dròzo gò, adrézó akódhi ni tisì, adrézó tàá drá dhi: «Mí longó rè tà pròfètà ro kál!» Gò tépelò líkíbhá ì dré kpà akódhi ni dòzo, adrélé mì tosálé.

Pétèró gà Yésu rè

(A kònò kpà Mátáyò 26:69-75; Lúkà 22:56-62; Yòwánì 18:15-18, 25-27)

66 Lókyá nda sè dhi, Pétèró tá ína tàbhu na, bh'àlé nda na. Gò mvátòkó àlo kòwánà ki kàdrì ni màràbà ro dhi dré atsázó

⁶⁷ Pétèró ni no adrérà'a àtsí yo. Dré akódhi ni nòzo òòò gò, tàzoá dhi: «Mì tá kókpa túmání Yésu Nàzàrétà lésè dhi be.»

⁶⁸ Dì, Pétèró dré ina tà nda ni gazo rè, tàzoá dhi: «Má nì ngalè mí adrè àdho tà ta ya dhi ko.» Gò dré ngazo pòle bhà'álé nda 'àsè, àyi totó láti adrézó afilé dhi 'á. Gbá kòdhwa, àgólòwa dré tsírà bhèzo.

⁶⁹ Mvátòkó nda kònò akódhi kònàle dre dhi, dré gòzo tàá móndyá adrèbhá tá akódhi làga dhi i dré dhi: «Dhya kòndi àyi ki àlo 'i!»

⁷⁰ Dì Pétèró dré gòzo tódhyá tà nda ni ga rè.

Gí ko, àyi adrèbhá tá Pétèró làga nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mì àyi ki àlo 'i bàti! Tàko ko, mì kókpa mómí angálépi Gàlilàyà lésè dhi 'i.»

⁷¹ Dì Pétèró dré ngazo mòmndrà sù, tàzoá dhi: «Tátrítrí kàdré má dri, má kàdré kinzò ta dhi! Má nì agó mì dré adrézó tà ni ni ta kòdhi ko!»

⁷² Gbá kòdhwa, àgólòwa dré gòzo tsírà bhe vésè nì rì sè. Gò kúlí Yésu dré tá tàle Pétèró dré dhi dré agázó lána. Tà tá dhi: «Drìdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo vésè be rì dhi kandrá dhi, mí nì áma ga vésè be na.» Gò Pétèró dré dhèzo adrélé ngòle.

15

Yésu pò Pìlátò kandrá

(À kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Lúkà 23:1-5; Yòwánì 18:28-38)

¹ Ngá kòwa dre dhi, kòwánà kàdrì i, tátrítrí kúlí tadhábhá i túmání bhàgo kàdrì ìbe títi dhi ì dré

ru ȳzo Yésu dri. Di ì dré akódhi ni adròzo gò, dr̄žoá l̄izo feá P̄látò, Rómà ki gùvèrènére dr̄igá.

² Gò P̄látò dré lizizóá Yésu tí dhi: «Mì, mì ópí Yúdà ànzi kya 'i?» Yésu logó drá dhi: «Ámì tàndì mí tà dre.»

³ Gò kòwánà kàdrì nda ì dré dhèzo adrélé Yésu ni asíkì tà b̄i dhi ì sè.

⁴ Di P̄látò dré gòzo lizíá tíá dhi: «Mí logó mína kúlí ko? Mí yi rè tà títi ì dré adrélé tàle mí rú dhi ì ká!»

⁵ Di, Yésu logó véle ína kúlí ko. Gò P̄látò ni líndrí dré gàzo ásà.

A ñò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè

(A kònò kpà Mátáyò 27:15-26; Lúkà 23:13-25; Yòwánì 18:39-19:16)

⁶ Kóná àlo àlo títi, gwányá Pásikà àdhya tú dhi, P̄látò adré tá dhya ángùdhi b̄ádzó na, móm̄dí zyandre dhi ì dré adrélé z̄ile í tí dhi ni tri àyi dré.

⁷ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, agó àlo rú be B̄arábà dhi tá b̄ádzó na móm̄dí àruka íbe, ì dré tá móm̄dí ki kodzólé ligílé dhi sè, ìndì ì dré tá móm̄dí pfùle dràle dhi sè.

⁸ Di móm̄dí zyandre dhi ì kòmbà tsàle P̄látò véna dre dhi, ì dré kidhózó adrélé akódhi ni ti lizí, kò'oró ànzyà gà dré tá adrélé 'òle àyi dré dhi t̄ini.

⁹ Di P̄látò dré àyi ki lizizó tàzoá dhi: «Mì adré lèá dhi, má kòtrì àmì dré ópí Yúdà ànzi kya kònìdhi?»

¹⁰ Lizí tá àyi kònìni tàko ko, n̄i tá tàle dhi, kòwánà kàdrì ì fè tá Yésu í dr̄igá ngbà 'í dirèma sè dhi be.

11 Di, kòwánà kàdrì nda ì dré mónnyá zyandre nda ki 'a tifízó, ì kòziró Pílátò tí kòtrìró Bàrábà àyi dré kòdhya.

12 Gò Pílátò dré lizízóá àyi tí dhi: «Mì adré di léá dhi, má kò'o dhya mì dré adrélé zìle ópí Yúdà ànzì kya ró kònìdhi sè ngíni?»

13 Di ì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Mí tidí akódhi fa kípakipa dri!»

14 Pílátò gò lizíá dhi: «Akódhi 'o àdho tà kònzi 'i?» Di ì dré gòzo adrélé tetréle rìnyí sè, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi!»

15 Pílátò adré tá mónnyá zyandre nda ki togó le 'òle kinílé. Di dré Bàrábà ni trìzo àyi dré. Dré Yésu ni 'òzo bhwàle gò, akódhi ni fèzo kítswálé tidílé fa kípakipa dri dhi bvó.

Sòdá ì gu Yésu

(A kònò kpà Mátáyò 27:27-31; Yòwánì 19:2-3)

16 Gò sòdá ì dré Yésu ni drìzo fìzo ába gùvèrènerè nda ni dzó kàdrì ni bhà'álé na. Ì dré sòdá àruka títi dhi ki azízó ru amú àyi íbe akódhi làgàsè.

17 Gò ì dré kánzò kǎ asózó rúá, fanzì kùtsi ró dhi ni pàzo kùla ró asolé dríá.

18 Di ì dré ngàzo adrélé mòdo fe drá, adrézó tàá dhi: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzì kya ni!»

19 Ì adré tá akódhi ni drì tswa kòzó sè, adrézó tùsú lufú rúá. Ì adré tá kpà kórókó titì akódhi kandrá, sùle ngóró ì adré tá akódhi ni lindrì bha na tíni.

20 Ì kògu akódhi kònìni dre dhi, ì dré kánzò kǎ nda ni avùzo rúàsà, gòzo akódhi ni kítá ki tosó

rúá. Gò ì dré akódhi ni drìzo pfòzo ába, kitswálé tidílé fa kipakipa dri dhi bvó.

Yésu ni tidima fa kipakipa dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Lúkà 23:26-43; Yòwánì 19:17-27)

²¹ Ì dré tá adrérà'a apfòle kònalésè dhi 'á dhi, ì dré agó àlo rú be Símónà, angálépi Kírénè lésè dhi ni nòzo adrérà'a agòle amvú lésè.* Akódhi nda tá Alìgizándrè ki atá Rúfù be dhi 'i. Di ì dré akódhi ni 'òzo rìnyí sè adrélé fa kipakipa Yésu àdhya ni do.

²² Gò ì dré Yésu ni drìzo lizo ába tsàle àrà rú zìle Gòlogótà dhi na. (Rú nda kòdhi adrè leá tàle dhi «Àrà drìfà àdhya».)

²³ Kònàle dhi, ì dré vìnò amúlé àlókò rú zìle mírè dhi be dhi ni fèzo akódhi dré mvùle. Di, dré ìna gàzoá rè.

²⁴ Di ì dré akódhi ni tidízó fa kipakipa dri gò, dzègé vùzo nìzoá ngalè ì ni akódhi ni kítá ki lanzí àyi kòfalésè ngíni ya dhi.†

²⁵ Lókyá akódhi ni tidízó nda tá sàà nzi-drì-su drùbhì sè dhi 'i.

²⁶ Á tìsì tá tà tà nòzo akódhi dri dhi wárágà dri kònìni: «Ópí Yúdà ànzi kya».

²⁷ A tidí tá kpà kùgubhá rì dhi ì fa àruka ì drìsè akódhi làgàsè: àlo ni dríagó ni lésè, àzya ni lidzí ni lésè. [

---

* **15:21 15:21** «Kírénè» kònìdhi tá bhàandre bvò Libíya àdhya lé, bvò kàdrì Afiríkà àdhya lé dhi 'i. † **15:24 15:24** A kònò Longó ì 22:19.

28 †]

29 Móndeá adrébhá tá lavulé àrà nda 'ásè dhi ì adré tá akódhi ni lodhá, adrézó àyi ki drī ya, adrézó taá dhi: «Á! Mi tá kitswálépi tépelò pfu gòzo siá kítú na àmvolésè ni,

30 mí así di fa kipakipa kòdhi drīlèsè ámi tàndi ni tidrí wà!»

31 Kòwánà kàdrī i tátrírī kúlí tadhábhá íbe dhi ì adré tá kpà akódhi ni gu kònini, adrézó taá àyi kòfalésè dhi: «Akódhi tidrí móndeí àruka i 'í. Di, kitswá ina àyi tàndi ni tidrí bwà ko!

32 Adré leá dhi, Mèsíyà, ópí Ìsèrélè ànzi kya kòdhi kàsí nyànomvá fa kipakipa drīlèsè, mà kònòró tà nda akódhi ni ka'izo be dhi bvó!» Kùgubhá tidílé akódhi be nda ì adré tá kpà akódhi ni lodhá kònini.

Yésu ni dràma

(A kònò kpà Mátáyò 27:45-56; Lúkà 23:44-49;

Yòwánì 19:28-30)

33 Kítú rírí sè dhi, tínimvá dré bvò ni mī dòzo wāyi, tsàle sàà na kítú rírí àmvolésè dhi na.

34 Di sàà na nda sè dhi, Yésu dré liyízó kúlí 'u'ù sè tàzoá dhi: «Èlòyì, Èlòyì, lémà sàbàkàtánì?» Kòdhi adré leá tàle dhi: «Áma Gíkà, áma Gíkà, mí tayí ma àdho tà sè?»

35 Móndeí àruka adrébhá tá kònàle dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Mì yi rè ká! Akódhi adré Èllyà ni zi.»

---

† 15:28 15:28 Wárágà Gíkà ni Kúlí tisizo àyi dri drīdrī dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Di tà tisile Gíkà ni Kúlí na dhi ì 'o tá ru kònini. A tisì tá dhi: «À amú akódhi nàle drīkònzibhá íbe.»] A kònò Èsáyà 53:12.

36 Gò àyi kì àlo dré ràzo mbèlè ngá vòdhovódho dhi ni adó, vìnègáři dàzo lána, dròzoá kòzó sílé, tìngázóá kuru fèle Yésu dré mvùle gò, tàzoá dhi: «Mà kòtayí rè akódhi, nòzoá ngalè Èláyà ni atsá akódhi ni tirí fa kipakipa drílèsè yà dhi.»

37 Dì, Yésu dré trèzo kúlí 'u'ù sè gò, dràzo.

38 Gbă lókyá nda sè dhi, kítá 'ìle tépelò ni 'a lakízó dhi dré lasízó 'a be rî, kídholé drî lésè tsàle pá na.

39 Rómà kì sòdá kì kàdrì adrélèpi áyi totó Yésu kandrà dhi kònò akódhi drà tá ngìni ya dhi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Dhya kòdhi tá ína Giká ni Mvágó 'i bàti!»

40 Tòkó àruka ì tá kpà kònàle, adrélé tà nda kì no lárà ro. Ayi kòfalé dhi tá: Màrìyà Màgàdàlènè, Màrìyà Yàkòbhò kàdhùrà ro dhi kì andre Yòsè be dhi, tsàle Sàlómè.

41 Ayi nda ì adrè tá Yésu ni lebè Gàlìláyà na, adrézó tà 'o drá. Tòkó àruka bî alìbhá akódhi be Yèrúsalémà le dhi ì tá kpà kònàle be.

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi

(A kònò kpà Màtáyò 27:57-61; Lúkà 23:50-56; Yòwánì 19:38-42)

42 Kìtú nda tá kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrà dhi 'i. Dì ìndró kàndrì dre dhi,

43 agó àlo rú be Yòséfà angálèpi Arìmátáyà lésè dhi dré lizo Pìlátò véna. Akódhi nda tá Yúdà ànzì kì bhàgo kàdrì kì àlo rúku ró dhi 'i. Adré tá kpà ína Giká ni Opì letè nòle. Dì akódhi kòtsa Pìlátò véna dre dhi, dré Yésu ni rúbhá zìzo tíá tirí àko.

44 Pílátò kòyi Yésu drà dre dhi dre dhi, akódhi ni líndrí dré gázo. Dré sòdá kɪ kàdrì azízó, lizízóá tíá ngalè akódhi drà dre bàti yà dhi.

45 Kòyi tà nda tá kònini dhi sòdá kɪ kàdrì nda tí dre dhi, dré láti fèzo Yòséfà dré rúbhá nda ni dòzo.

46 Di Yòséfà dré kítá kemve gìzo lizo ába gò, dré rúbhá nda ni tirízó fa kɪpakɪpa drìlèsè, lambézóá kítá nda sè gò, lizo bháá mógó àlo gàle kírà na dhi na. Dré kírà kàdrì dhi ni alízó bhàle mógó nda tí.

47 Màríyà Màgàdàlénè ì Màríyà Yósè ni andre ró dhi be dhi, ì nò tá àrà rúbhá nda ni bhàzo dhi 'í.

16

Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi

(A kònò kpà Màtáyò 28:1-10; Lúka 24:1-12; Yòwánì 20:1-18)

¹ Sábátù kòlavú dre dhi, Màríyà Màgàdàlénè, Màríyà Yàkóbhò ni andre, ìndì Sàlómè be dhi ì dré dò tàdzí be dóro dhi ni gìzo, kitswázó lile dàá Yésu ni rúbhá rú dhi bvó.

² Di kítú ni àlo pòsò àdhya sè, ngá kòwa dre dhi, ì dré ngàzo drùbhì kínó láti do adrézó lile mógó na.

³ Láti 'á dhi, ì adré tá lizíá àyi kòfalèsè dhi: «Àdhi ni kírà li mógó tísè mà dré kitswázó file lána bwà dhi nì?»

⁴ Di, ì kòtingá mǐ dre dhi, ì dré nòzoá dhi, à li kírà kàdrì gú nda mógó tísè dre.

⁵ Ì kòfì mógó nda na dre dhi, ì dré kàdhúra àlo kánzò kemve asólépi í rú dhi ni nòzo, adrérà'a

lirílé mógó nda na dríágo lésè. Gò àyi ki togó dré gàzo tirì dré.

⁶ Di, akódhi dré tazoá àyi dré dhi: «Mì tayí àmi ki togó adrélé gàle tirì dré ko. Mì adré Yésu Nàzàrètà lésè, tidílé fa kípakipa dri dhi ni nda kòdhya. Akódhi kònwa yókódhó. Nga ína dràdrà 'ásè dre! Mì nò rè àrà tá rúbhá ni ni bhàzo ni ká.

⁷ Di mì lì tàá akódhi ni lebèbhá i dré túmání Pétèró be dhi: «Akódhi adré lile àmi kandrána Gàlíláyà na. Kònàle dhi, mì ni akódhi ni no ngóró dré tá tàle àmi dré dhi tìni.»

⁸ Di tòkó nda ki líndrí dré gàzo bhwābhwa, i dré kpà adrézó lyàle lyàlyà gò, i dré ngàzo lapalé mógó nda lésè. Di, i tà tá àyikya tà àlo dhya àlo dré ko, i dré tá adrélé ngá ro dhi sè.*

Márokò ni búkù ni kùdù

(A kònò kpà Mátáyò 28:9-20; Lúkà 24:13-53; Yòwánì 20:11-23; Tà 'òle dhi i 1:6-11)

⁹ [Yésu konga dràdrà 'ásè drùbhì kínó kítú ni àlo pòsò àdhya sè dre dhi, dré rè zyà agázó Màrìyà Màgàdàlénè i dré tá tirì kònzi nzi-drì-rì dhi ki dròzo lásà dhi kandrá.

* **16:8 16:8** Wárágà àruka búkù Márokò àdhya ni tisizo àyi dri drìdrì dhi i adrè akílè 16:8 àmvolésè. Kòdhi adrè tàá dhi, à adrè Márokò 16:9-20 kisú àyi nda i léna ko. Wárágà àruka i léna dhi, à adrè kó 16:9-20 kisú. Wárágà àruka i léna dhi, à adrè kó kúlí kòni ki kisú 16:8 àmvolésè: [Gò i dré lizo tà títi tàle àyi dré nda ki longó tàli ró Pétèró i dré arúpi ni íbe. Amvolásà dhi, Yésu ni tàndi dré àyi nda ki mùzo lile bvò wāyi 'ásè kidhólé kítú dré apfòrà lésè tsàle kítú dré ndìrà na, kitswálé kúlí lólo kitswálépi akílè bwà ko dhi ni longó mónnyá títi i dré, i kàdríró lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú be dhi bvó. Kàdré kònini!]

10 Gò akódhi nda dré ngàzo lile rúbí nda ni longó dhya adrébhá tá tùmání Yésu be gò, ì dré adrézó àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè dhi ì dré.

11 Di, àyi nda ì kòyi tàle dhi, Yésu lídrì ro, ìndì Màrìyà nò akódhi dre dhi dre dhi, ì dré àyikya ka'izoá ko.

12 Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo áyi tadhá làsú be twá áyi lebèbhá rì dhi ì dré, ì dré tá adrérà'a lile gbàbhú na dhi 'á.

13 Di àyi nda ì dré gòzo rúbí nda ni longó àyi ki arúpi ì dré gò, àyi nda ì dré kpà àyi ki kúlí ka'izo ko.

14 Kùdù ro dhi, Yésu dré gòzo áyi tadhá dhya mudrí-drì-àlo nda ì dré, ì dré tá adrérà'a lirlé mísá làgàsè dhi 'á. Gò dré tà tàzo àyi dri, àyi ki tà ka'ika'ì dré tá adrélé yàya dhi sè, ìndì àyi ki togó dré tá adrélé tòmbatòmba dhi sè. Tàko ko, ì ka'ì tá àyikya dhya akódhi ni nobhá mǐ sè akódhi ni ngàma dràdrà 'àsè dhi àmvolésè dhi ki kúlí ko.

15 Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì lǐ bvò wáyi 'àsè Rúbí Tani longóbe mónyá títi Gíká dré bhàle dhi ì dré.

16 Dhya ángùdhi dra Rúbí Tani nda ni ka'ilepi gò, bàtisimò dòzo dhi ni adrí. Di, dhya ángùdhi Rúbí Tani nda ni ka'ilepi ko dhi, Gíká ni tà bha akódhi nda dri.

17 Gíká ni tà twátwa língríga ró kòni ki fe mónyá ka'ibhá dhi ì dré adrélé 'òle dhi kòdhya: Ama rú sè dhi, ì ni tirí kònzì ki dro topfòle móndí ì lésè. Ì ni ti twátwa tídhí ro dhi kǐ ta.

18 Ì ni nǐ ki ru àyi drígá. Di ì kòmvu lòmà yà dhi, lòmà nda kitswá àyi ki 'o kònzì àlomvá ko.

Ɔ nì kpà drígá tobhà dràbhá i rú gò, àyi nda ì dré gòzo adrílé.»

¹⁹ Di Mírì Yésu kòtá tà nda i àyi dré dre dhi, Gĩká dré akódhi nì dòzo bhù na gò, akódhi dré lirízó Gĩká nì dríágó lésè.

²⁰ Di akódhi nì lebhèbhá nda ì dré ngàzo lile Rúbí Tani longóbe àrà títi bvò dri dhi i 'ásè. Mírì adré tá tà 'o àyi ìbe, adrézó tadhá dhi, áyi kúlí ì dré tá adrélé longolé nda tà bàti 'i, tà líndrígá ró dré fèle àyi dré adrélé 'òle dhi i sè.]

Logo (Logoti)
Logoti (Logo): BUKU TA TIDHI//RU YIZO DHI ADHYA
New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Logo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 May 2025 from source
files dated 10 May 2025

942af0a0-42ea-5477-8f1a-fed39823f32b